

Egy hatszor használt petti sor, vagy annak helye egyszeri ligitálással 14 krajczár; többszöri ligitálással 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ligitálás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdményeket elfogad **Bécsben: Hansmann és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstraße Nr. 2** és **Oppelik A. Wallstraße Nr. 22.**

A gyors szépírást

(magyar, német, kereskedelmi jelleg, szép- és egyenes francia írást) tanítja könnyen felfoghatólag, eredménydúsan kurkúciónszék nélkül **ROTTENBURG M. tanár, Budapest, IV., kigyó-utca 1/a, 3812 4** 8-5 leczkén.

Díj egy leczkéért 1 frt o. é. napenkénti felvétele a tanulóknak. Értekezési idő 11-1 és 3-4 óra közt. Reszketeg írás, írás-görce megszüntetnek. Olvasás és írásban járatosoknak oktatás 14 leczkén. Nők tanfolyama külön. Oktatás a házbán, vagy azon kívül. Esti tanfolyamok. Szépírási munkák pontosan. — Minták és oktatás vidékre levél útján. (Vagyontalanság lehetőleg tekintetbe véve.)

A szegedi országos kiállításon érdemremmel és a III-ik országos tüzoltógyűlésen Aradon a nagy arany és ezüst éremmel kitüntetve.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tüzoltószerszám-gyár, harang- és érezőtöedje, ajánlja szabadalmazott új szerkezetű fecskendőit, tüzoltó-egyletek legénységi felszereléseit, vállalkozik kutak, szivattyúk és harangok készítésére, jótállás mellett a legjutányosabb árakon.

Különös figyelmébe ajánlja a nagyérdemű gazdaközségeknek, saját-készítményű és transatlantia szivattyus kutaik és gyárának vízvezetékek teljes felszerelésére nagy figyelemmel külön felállított vízvezetési osztályát. 3220

Mintaszerelesek, képes árlapok, kívánatra rendelkezésre állanak.

Élőtelép Erdély és Románia részére: Kolozsvárt, belsőmester-utca.

Minden eddigi világtárlaton, haladás, jóízlés és versenyképességéért, első díjakkal jutalmazva.

Az ismeretes porosz Louisenglück

szalon-köszönet

50 kilogrammonként 1 frtnyi mérsékelt áron, s egész fuvarokban még olcsóbban, a zsákok olombélyeggel ellátva, ajánlja a

Gutmann testvérek köszönbányáinak

budapesti eladási ügynöksége

ZWEIG LAJOS, mérleg-utca 3. sz.

Találtatott

60%-nál több a bevásárlásokról mindenki részére!

A Török- és Oroszország felé teljesen színtel kivétel kényesített bennünket árkedvezelményünkkel 60%-kal az előírt áron alul gyorsan elárulunk.

2 frt 50 kr.

csékely áron egy nagyszerűen kiállított dohányzó-készletet adunk, mely áll a következőkből:

1 dohány-szelence (tabatiéri) valódi francia, gazdagon zomancozva, erőművi rugóval.

1 biztonsági gyújtó-eszköz, valódi angol, legújabb kitűnő találmány.

1 szivartárcsa, valódi chinai, kitűnő kézimunka szindús.

1 szivarszipka, valódi török. 3803

1 pipa, valódi jeruzsálemi.

1 csibuk, Philadelphía-küppál.

5 könyv igen finom Job-papírral, első minőségűből.

Valamennyi itt felsorolt tárgyat egytől és kizárólag küldi a következőknek:

Erste Wiener Rauchrequisiten-Exportgeschäft, Wien, Leopoldstadt, Taborstrasse (schwarzer Mäler).

Videki megrendelések utánvétel az őszeg előzetes beküldése mellett pontosan eszékölöttek.

1877. Őszi és téli idény!

Legelősebb és legnagyobb

Videki megrendelések pontosan és gyorsan teljesíttetnek. **POSZTÓ-TÁR** Budapest új bécsi-utca 6. sz. Minták ingyen s bérmentve. Csomagolási díj nem számítatik.

Angol-, Franciaország, Belgiumban és a belső földön eszékölöttek. Nyílt bevásárlások képeztünk, hogy mind az árak minősége, mind a legelősebbre szabott ár tekintetében hátrával versenyképes legyünk. — Ugy mint eddig, ezután is minden igyekezzem oda leendő irányosva, hogy hailetem iránt az eddig nyilvánult nagymérvű bizalmat pontos és figyelmes szolgálattal által mindinkább kiérdemljem. 3760

KRAUSZ MÓR

Budapest, új bécsi-utca 6-ik szám, ajánlja a közeledő őszi és téli idényre a legújabb divatú nadrag-és posztó-kelmékekkel

Főszerelet raktárát a legjutányosabb árak mellett, s t. sz. közönség becses figyelmébe. ANGOL ELÁDEK nagy választékban.

ÉLET-ITAL.



Kitűnő házi-szer, váltó és mocsárláz, bél és gyomorgörös, epe-inger, hányás, tengeri betegség, vizeletszoru-lás, álmatlanság, stb. ellen.

Ára egy nagy üvegnek 65 kr., kisebb 50 kr.

SÓS-BORSZESZ,

Mr. William Lee utasítása szerint. Gyors hatást eszközöl: Rheuma, csúsz, szaggatás, fagyás, fog- és fül-fájdalmak, szemgyulladás, rákfekély, bémulások stb. ellen; sőt fogtisztító szerül is igen ajánlható, mennyiben a fogak fényét elősegíti, a foghúst erősíti, és a száj tisztá szagtalan ízt nyer a szesz elpárolgása után.

Használati utasítás magyar vagy német nyelven jelentékeny orvosi s egyéb elismerő bizonyítványokkal, valamint Lhomónvissam név szerével, minden üveghez mellékeltek.

Ára egy nagy üvegnek 80 kr., kisebb 40 kr.

Brázay Kálmán Budapest, Iró és központi forrárt OTSZÁGÚT 24. SZ., és **TÖRÖK JÓZSEF**, király-utca 7. sz. vidéken a melléklet utasításokban felsorolt bizományosainál

Figyelmeztetés. Minthogy újabb időben több vevőm által a „Sós-borszesz” minősége, jó és valódisága ellen panasz és azon kérdés írtetett hozzám, hogy „Sós-borszesz” készítése, rendszerem tényleg eladtam-e, azaz ennek készítésével más valakit bízom volna meg? — Ertesítem szerint néhány budapesti, sz. gródi, brassói és prágai csúsz az általam már évek során át gyártott s jó sikerrel forgalomba hozott győgyerejű sós-borszeszt (íveg-mintám és nevem felhasználása s aláírásom használata mellett) utánozza. Az illetők ezen valóban nemtelten eljárásuknak elejét vevő: útv. rej. n. hátsó részére 1876. január hó 1. től fogva **Brázay Kálmán** nagykereskedő Bud. pest. e. körirata czamen-nyom. ítam e. Ha felsoroltak készítménye csak némileg is megjelene a csúznak, nem volna szükségük arra, hogy azt idegen csúsz alá burkolva, nevetem oly módon használják, mintha készítményök tölem származna. Kijelentem tehát ismételtelen, hogy a t. közönség csak azon sós-borszeszt ismerje el tőltem származtatottnak, melyhez a használati utasításom aláírásom szerepel, s az üvegre ragasztott címnap nem „Sós-borszesz” elírva, mert a kérdéses sós-borszeszt részben vidéki kereskedők készítményem helyett házkák forgalomba. 3823

Gyomor-bajokat

és has-betegségeket, valamint galandférgyet is, a legjobb sikerrel győgykezel, levél útján is, specialista **Dr. Loev Bécsben, Kohlmarkt 20.** Magyar levelezés. 3807

Mell- és gyomorhurut gyógyítása

valódi*) **HOFF JÁNOS**-féle maláta-készítmények által.

FŐZLETE a Hoff János-féle cs. k. udv. malátakészítmény-gyár-nak az osztrák tartományok részére: **Bécs, Graben, Bräunerstrasse 8.**

A magyar tartományok részére: **HOFF JÁNOS** fiókja: Budapest, kalap-utca, 10. Megrendelések ide intézendők.

Legújabb köszönet-irat. Pozsony, 1877. szept. 16.

Ezennel van szerencsém önnek jeleníteni, hogy Hoff-féle malátakivonat-sőre gyomor- és mell-hurut ellen fájlalmatlan, a Hoff-féle csokoládé- és mell-cukorkák évek óta nem fogytak ki családoknál; nem köszönhetjük eléggé házi orvosunknak, hogy ily hatású szerrel mint az ön maláta-készítménye, javasolt; emellett vagy esetleg hasonló betegségekben szenvedőket, legyen bajuk bármily foku, és használták legyen bármily kitűnőbb szerrel siker nélkül, fölszólítottam, hogy bizalommal hozzám forduljanak, s nékem czukorban a baj azonnali és fokát leírják. Számos kérsőn levél olyan folyóiratoktól, kik eljárásom folytán lényeges kiadások nélkül, már nem is gondolják, hogy valaha teljes egészük-öt vissezuverjék, s mégis helyre lettek állítva, kívánatra mindenképen megkötéses végett rendelkezésre állanak.

Mély tisztelettel **Lange Fodor**, felügyelő.

ÁRAK: Malátakivonat-egészség-sőr palackja 60 kr. Láda és palackkal: 6 palack 4 frt — 11 palack 6 frt. — 28 palack 16 frt — 58 palack 32 frt. — 1/2 kilo maláta-csokoládé I. 2 frt 40 kr., II. 1 frt 60 kr., III. 1 frt. (Nagyobb mennyiségűnél árkedvezményvel). — Maláta-cukorkák zacskója 60 kr. (1/2 vagy 1/4 zacskóval is kapható). — Gyermekek táp-malátalient 1 frt. — Koncentrált malátakivonat is kapható 1 palack 1 frt 60 kr. — Egy kész maláta-fürdő 80 krba kerül.

Hoff János fiókja: Budapest, kalap-utca, 10. sz. és Török József gyógyszerárban, király-utca 7. szám. 2 frton alul semm sem adatik.

*) Legyet. Hogy a maláta-készítmények utanzói hasznolásból találmányem értéke miatt engem mint a maláta-gyógytápszerek első készítőjét megint megtámadnak, a nevéstéges dolgok közé tartozik, mert 30 év óta ismeretesek azok mint világhíresek és már 47 kitüntetéssel lettek jutalmazva; a leg-utóbbi kitüntetések 1876 és 1877-ben történtek, melyek között vannak 6 félésegek az osztrák és német császároktól, ugy szintén a szász királytól adottak is. Szerk.

Fränkl S.

specialista török-, lüd-, mell- és szarvasztó betegségekre. **Luxemburg.** 3833-4

A híres eredeti mestermű hajbetegségekről és hajpolásról

épen most jelent meg leg-újabb kiadásban és czim alatt: **„der Haarschwund“** (A hajvesztés)

és azt mindenkinek ingyen-bérmentve a világ bármely országába megküldi a szerző: **Edm. Bühligen, Leipzig, Les-singstraße s. 15c. I. Etage.** Levelek kéretnek kiadó-hivatalomra Lipszben, Ritter-strasse 43. sz. intézteni. 390



VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: { egész évre -- 12 frt } { fél évre -- 6 } **Csepán a VASÁRNAPI UJSÁG:** { egész évre -- 8 frt } { fél évre -- 4 } **Csepán a POLITIKAI UJDONSÁGOK:** { egész évre -- 6 frt } { fél évre -- 3 }

40. szám. — 1877. Budapest, október 7. XXIV. évfolyam.

NE NYULJ HOZZÁM.

Elbeszélés. **Írta: Jókai Mór.** I. A délibáb.

MIKOR az izzó róna „tengerről álmodik”. Egy felhő nincs az égen; a forró nyári nap hevétől összeropcedezett a föld és hol tavasszal széles tócsák voltak, ott most hóféhér a felcserepezett föld; kiverte a szikso; környéke ripacsossá taposva marhanyomoktul; egyetlen növény, mely kö-

rüle tenyészik, a szikfü. A pusztai „Sír-kut”-ból kiszáradt a víz. A puszták fia megitatna belőle a lovat, de a fenekét éri a vederrel. Ott átkozza magában a napot: azt a napot is, mely kiszitta a kutból a vizet; meg azt a napot is, a melyen született. Egy ital vizet nem kap messze földön a lovának. Pedig körülötte hullámkzik a tenger. Egy végtelen ocean, mely megszükíti a láthatárt, s aztán elvész az égben. Hullámokat vet, mintha sietne a földet körülkerülni, olyan sebesen fut; olyan magas hullámokat, hogy ha hajó usznék rajta,

annak csak földfeletti lények lehetnének az utazói. Néha szemlátomást közelebb jön a hullámozó ocean, látszik, hogy nyeli el a távolban a házakat, kunhalmokat, a szé-nakazalokat. Előnti az útjában talált várost: a tornyok, a háztetők meglátszanak a víz tükrében visszafelé fordítva. A kunhalomból sziget lesz, mely maga is uszik, libeg a hullám hátán; a tündérsziget árnyas erdők hűsége hívogat; s a tündér, a ki azt lakhelyéül választotta, ábrándos kedvében elkezd légvárakat építeni. Átlát-szó paloták korrajai jelennek meg a ten-



A DÉLIBÁB. (JÓKAI MÓR ELBESZÉLÉSÉHEZ.) **Griepisz János** rajza.

ger színén, a sulygyen minden törvényei ellen, éleikre állítva, hegyeikkel fordítva lefelé talapat helyett. Ez a magyar alföldi délibáb.

Az egész ég valami sápadt opálszínben látszik izzani, s a nap körül halavány fényűdvár képződik.

1849 nyarán láttam egy ilyen tündérmutatványt a természetnek a hortobágyi pusztán, a maga rendkívüli pompájában.

Mintha gonyolni akarta volna álmainkat, úgy építette szemem előtt a légrékat egymás tetejébe.

A golyát, mely a rónán átrepül, megnagyobbitja mesés griffmadrárra.

Pálmaerdőket usztat felénk.

Egyszer aztán neki ered észak felől egy mérges forgószél, s a mint az megérinti a délibábot, egyszerre szétomlik az egész káprázat. A tenger eltűnik, a várak helyén ott állnak a boglyák és kunhalmok. A tündérsziget helyett a kiszáradt pusztai kút. Az őserdők összezsugorodnak hernyó-, sáskalepte fűzfákra, a tánczó torony egy helyben áll a távol láthatáron. S az ég még sárgább lesz, mint az előtt.

Alszik minden. Napsütöttek éj van. Csak a tücskök billiói, ezek a természet nihilistái, hirdetik a végtelent ellepő egyhangú szavakkal, hogy minden semmiből lett és ismét semmivé lesz. Segitnek hozzá.

II. A két jegyene.

Ha a hirhedett Messzelátó-csárda udvaráról széttekint az utazó, maga előtt látja, nyugatnak elterülve, az escedi lápot, ezt az óriási sötétzöld szőnyegét, melynek bársony hamvasságot ad a rózsaszínben virágzó buja mecsári növényzet, a piros réti fűzény. Szeretszéllyel apró piramidok elsórvá rajta; szénaboglyák és nádkupok. Középen keresztül egy sötét vonal húzódik át, a vármegye töltése, itt-ott hidakkal megszakgatva; fölötte, mint egy tündéregrebeli szellemalak kóborol egy-egy alakváltoztató árnyék: se nem felhő, se nem köd, hanem hatalmas szunyog-tábor: néha oszloppá magasodik fel jó kedvében, mintha széltőltsér volna s úgy tánczol végig a nádoceán felett.

Délnek buja kukoricaföldek terülnek el, felváltva aransyárga tarlóktól, a miken hadrendbe állítva sorakoznak a földész érdemrendei, a buzakeresztek. S e kána-háni panoráma közepett, az országút mentében látszik egy bekerített zöld folt. — Folt a szó minden értelmében. A majtényi síkság azon darabja, a hol Pálffy vezér lerakta, a Rákóczy-sereg utolsó maradványával, a fegyvert, a szathmári békekötéskor. Azóta erre a földfoltra nem lépett emberi láb. A fák felnőnek, kidülnek, ott rohadnak rajta, vad állat, vad madár tanyát ver, fészket rak, szaporodik benne; vadász bele nem lép, hogy kizavarja belőle, vándor meg nem áll mellette, hogy egy botnak valót levágjon a gesztjéből; az országút ott visz el mellette: az utasok mutatják egymásnak: „az volt az a hely” s aztán a lovak közé csapkodnak, hogy elveszítsék szem elől.

A sík láthatáron karcsu tornyok emelkednek, azok között még Árpád-kori őszittya építészeti műrekek, óthegyű tornyok és tarkázott téglából épült templomok. Ez a darab föld itt az egyedüli soha meg nem hódított része Magyarországnak, a hova idegen be nem fészkelhette magát se erővel, se praktikával. Te-

rületét védi a víz, a föld, a lég és az emberi meleg vér. Még az ősz vezérek egyike, a ki a földvárat építé, találta ki azt a nagyszerű védelmi módot, hogy a Szamost gáttal elrekesztve, moesárt teremtsen maga körül.

Ez a víz védelme.

Földe gazdag; ha ma elpusztítják, letarolja az ellenség, egy jó évben helyre-pótol mindent.

Ez a föld védelme.

S aztán nem marad itt meg a más ország lakója; mert ehez a levegőhöz, a minek alkatrésze szunyog, tőzgefűst, moesárgáz, áztatott kenderbűz, ember kell, a kiben egy helyén van a lélek, mint az ittlakó tősgyökeres fajban; a kinek olyan meleg a vére, hogy nem fog azon se a hideglelés, se a félelem. Más elpusztul abban, ez pedig olyan egészséges benne, hogy meg nem él közte a patikárus, s minden legény beválik katonának, s ott is két ember számot tesz. Ez a levegő és a tűz-vér védelme.

Tehát azokon a tornyokon nem lengett soha semmiféle idegen zászló. Kakas van a legtöbbször: egy nyakas bitfelekezet jelvénye. Az a kakas, a melyik megintette Szent Pétert, mikor megtagadta a mes-terét!

De magasabban, mint valamennyi tornyot, lát az utas kiemelkedni egy tejedelmes zöld park közepéből két kolosszális jegyenyefát. Ködben, alkonyatban, holdvilágnál könnyen azt hihetné az utazó, hogy az ott valami nagy székesegyház, kettős goth toronnyal.

Hanem azt azután minden kocsis megmagyarázza neki, a ki e tájra való, hogy azok ott a „Virágosi jegyenyé”. Majd elmegyünk mellettük. S ha a kocsin négyen ülnek, akkor megkísérhetik, hogy átérke a derekát egynek-egynek? Pedig csak száz esztendő az egyik, a másik meg nyolczvan. S mikor aztán fél napi siető uttal elérnek a távolbul meglátott jegyenyékig, akkor csakugyan érdemesnek fogják találni, hogy ott pihenőt tartsanak, s ha négyen vannak, megkísértsék a vénebb jegyenyét átmérni öllel, a mi nem sikülend, s aztán emlékül leszakítani egy levelet abból a repkényből, melynek emberkar vastagsága indája felkapaszkodik a fa tetejéig; bele van már növe a fa kérgébe, s hozzátapad, mint egy bozontos kigyó, végig benőve darócgyapottal.

Ha még aztán olyan szerencsés az utazó, hogy nemcsak a jegyenyefákat nézheti meg, hanem az árnyékukban fekvő kastélyba is betérhet s ott valamiképen, ismeretség, barátság, elvbarátság, korteskedés, poétázás, természetvizsgálás, háztűznézés, vadászat, jótékony adománygyűjtés, egy szóval valami ottmaradás (csak hogy éppen ne „földkóstolás”) czime alatt néhány napot a legkedvesebb társaságban eltölthet, ezalatt megtudhatja a két jegyenyefa történetét, meg a mi körülé történt, a hogy azt én nekem is elmondták.

Tehát: valami kilenczven éve annak, mikor e diszes kastély ura ezt az első jegyenyefát ülteté, a kastélyát környező park északkeleti szögletében, azon a napon, a melyen János fiát megkeresztelték: éppen a házassága első évének az utolsó napján. A fának a neve is János lett.

Mikor kérdezték az apát, hogy minek

ülteti azt a fát oda a szegletbe? azt felelte rá: azért, hogy a többinek elég hely maradjon.

És helyes volt az elővigyázat, mert azután következett a második jegyenyefa, az István, azután a harmadik, a Pál, a negyedik, a Gábor, meg az ötödik, a László, s az mind gyönyörűen díszlett egy sorban a kastély homlokzata előtt. Szébb homlokzatot a palotájának ennél nem kívánhat már egy király sem. A Lászlónál megállapodni látszott a — sétány, és sok ideig nőtt egymással versenyt az öt jegyenyefa odakinn, éppen úgy, mint az öt fiu benn a házban. Ep, egészséges fából voltak! Gondja is volt rá az elültetőnek, hogy meg ne rontsa a féreg.

Egyszer aztán — a huszadik esztendőre — kellett még helyet keresni egy hatodik csemetének az észak-nyugoti szögletben. Annak az ültető kertész apa azt a nevet adta, hogy a „Tivadar”, azért hogyha jön a zivatar, hát kadenciájára találjon benne!

Kertészeknek és apáknak megvan az a babonájuk, s azt el lehet nézni nekik, hogyha egy fát valamely gyermekük nevére elültetnek, arról azt hiszik, hogy a fa és a gyermek élete egymáshoz van kötve: addig él az egyik, a meddig a másik. Babona biz ez; de sokszor beteljesedik. Az apa, a ki a jegyenyefákat szép sorba ültette, maga mind holtig gyönyörködhetett e szép, egymást kísérő pálmá-sorban: nem szomorította meg egynek is a kiveszte. Csak az ő holtá után kezdett esorba támadni a szép homlokdiszben. A fiak egymás után elhaltak; s a mint a név gazdáját eltemették, az iker-fa is utána kivánczolt; kiszáradt, kiveszett meg abban az évben. Az utolsóélti fánál megfordítva történt. Azt egy rekkenő nyári napon tövig hasította kétfelé a villám. S azon az őszön a névrokon Lászlót egy hajtvadászaton véletlenül elsült fegyver halálra sebesíté. Nem maradt meg, csak a legelső és legutolsó jegyenyé: a legvénebb és a legfiatalabb. — Azok aztán meg is öröködték. — Még egy újabb évtized jött s az ifju jegyenyé, a Tivadar, magasságra elérte a bátyját, a Jánost, ha derékban karcsubb maradt is amannál.

III. A két sasfiu.

A János negyvenöt esztendő volt már. Ifju korában huszártiszt: a ki megjárta lóháton, a svadronja élén, kétszer Páris, egyszer Nápolyt, és egyszer Moszkovát, s végezte, mint nyugalmazott őrnagy, mikor már a testében benmaradt ólom, a mit Auszterlitznál kapott emlékül, nagyon alkalmatlanná tette neki a lovaglás. A Tivadar pedig huszonhárom éves gyerek, a kit a bátyja, mint családő és gyám, akkor parancsolt haza a gárdistaságból, mikor a László olyan szerencsétlen halállal kimult. Nem lehetett az utolsó fiúnak megengedni, hogy az is a katonai pályán töltse el az életét.

Az pedig aztán, mikor haza került, el lehet képzelni, a bécsi udvari élet, a gárdistai parádévilág után, mennyire nem találta bele magát a vármegyei életbe. A mit a bécsi katonai iskolában (és egyéb iskolákban) tanult, annak itt mind semmi hasznát nem vehette: az csak arra való, hogy felejtse el. Azért mégis kinevezte a főispán tiszteletbeli aljegyzőnek. Időjártaival majd bele szokik. Így kezdik azt.

Egy délután együtt sétálgattak a kastély udvarán a sasfiak, s elmézegették azt a két szál jegyenyét.

— Nézd, öcsém, monda János, menyeyi mindenféle fészkek van ezeken a mi fáinkon? Azok ottan hollófészkek. Ezek meg véresefészkek. Amazok meg szarkafészkek. Csak egyféle fészkek nincs rajta.

— Az is van! sietett ellentmondani Tivadar.

— Hisz azt se tudod, mit akartam mondani?

— Dehogyan nem! Gébicsfészket akart bátyám mondani. A mit a német Spottvogelnek nevez. Az is van rajta. Én hallom minden este, mikor a többi madarak hangját utánozza, meg is tudom mutatni, hol a fészke. Nézzem csak a pipám szárán végig, a hová a csutorát irányzom, ott van. Nem hiszi? Mindjárt felmászok és lehozom.

Meg is tette volna; mert a katonaiskolában úgy megtanulta a tornászatot, hogy fel tudott futni a fára, mint a macska; de bátyja visszatartá.

— Nem gébicsfészket nélkülözök én a mi fáinkon kedves öcsém; hanem emberfészket. Minden madár szaporodik rajta; csak a mi családunk pusztul el benne.

— Hát házasodjék meg, bátyám.

— Ne légy bolond! Én már kinöttem a völgyenyé csizmából. Két kapitulációt kiszolgáltam Marsnak, a harmadikat csak nem kezdem el Hymennél. Most tanuljak bölcsőt ringatni, mikor már magamat is ringatni kell? Nem elég, hogy a sebheyleim megérik a rossz időt, még olyanokat is szereznek, a mik az asszonykedély szelét — havát megérik? Neked való hivatal ez öcsém!

Erre aztán a Tivadar azt felelte, hogy elkezdett füttyörészni.

János pedig csak nem eresztette ki a körme közül, hanem karonfogta s úgy sétáltatta maga mellett.

— Az pedig már csak lehetetlen, hogy a mióta itthon vagy, valamelyikbe e közül a sok szép leány közül bele ne szerettél volna.

— Persze hogy lehetetlen.

— Akkor hát minden jól van. Mikor tartuk a kézfogót?

— Hja, bátyám! Nem úgy megy az! Bátyám sok várostromot látott: tudja, hogy mi az a „parallela” — a „sappe” a „traverse”? No hát én még most vagyok az első parallelánál.

— Te? A gárdista? A ki megszokta rohammal foglalni el a várat?

— Hja, bátyám: véra válogatja.

— Hogy híják az ideálodat?

— Ugy híják, hogy „Ne nyulj hozzám!”

— Ilyen nevet én nem ismerek sem a kalendáriumban, sem a nemesi „arany könyvemben.”

— Bár én se ismerném.

— Hát ki adta neki azt a nevet, hogy „Ne nyulj hozzám?”

— Mind azok, a kik nem mernek hozzá nyulni. Nem olyan leány az, bátyám, mint más. Mikor egy szobában vagyok vele, nem merek lélekzetet venni, hogy meg ne sértem azt a levegőt, a mit az ő ajkai kilehelltek, s ha rám veti a szemét, meg vagyok babonázva s elfelejtek beszélni. De ugy van azzal minden ember. Csak azért járok el minden urfirtaságba, hogy meghalljam, dicsekedik-e valaki az-

zal, hogy legkisebb kegyét megnyerte valaha, hogy annak aztán kitorjsem a nyakát. De mind olyan maródi az valamennyi, mint én magam vagyok. Egy se jutott hozzá közelebb az első parallelánál.

— Ne mondd már! S mi az igazi keresztény neve ennek a természetfölötti csodának?

— Azt bizony bátyám is aligha nem ismeri. Kapornaky Jolánka.

— Hogy ne ismerném? Az anyjának udvaroltam valaha. Az is szép leány volt. Egyért azért mentem el katonának, mert másnak adta a kezét. Bizony öcsém az nagyon erősen bekerített vár; hanem hát megpróbálunk hozzá — approchirozni.

— Nehéz lesz az, bátyám! Aztán még ha a leány szívét meg tudnám is hódítani, hátra van a másik hadjárat: az apja ellen. Az öreg Kapornakyról rémséges dolgokat beszélnek.

— Már — teszem föl?

— Hogy az egy olyan okos ember, a kinek egész vármegye számára való esze van. Mikor ő, mint alispán vezeti a megyegyűlést, akkor még a főispán neve is „hallgass”, a másod alispáné: „ne szólj bele!” a többieké pedig: „kusti”. Az beszél Bentham Jeremiásból angulusul és Chateaubriandból francziául, s még azt is megmondja, hogy melyik lapján a Corpus jurisnak van ez, meg amaz.

— Az igaz, hogy ő ilyen ember.

— No én meg olyan tudatlan vagyok, mint — egy gárdista.

— Semmi sem könnyebb, mint erről tenni. Mikor egy tudós, meg egy tudatlan ember összejönnek: akkor az utóbbi azt teszi, hogy hallgat s engedi az előbbi beszélni. Csak a szemöldökével mutatja, meg egy-egy helyeslő fejbólintással, hogy tökéletesen egyetért vele. Ha valami nagyon hochdeutsch volt a tudatlannak, összehuzza a homlokát. Arra a tudós még egyszer elmondja azt neki sokkal világosabban. Akkor a tudatlan bomlaka kiderül, felnyitja a száját, meg a szempilláit: most már tökéletesen érti! Ha pedig valami nagyon nagy dolgot mond neki a tudós, akkor felkiált: „bah! nagyszerű!” Csak arra vigyázzon, hogy ő maga semmit se szóljon. Végül a tudós igen kellemes társalgónak fogja elismerni, s nagyot fog tartani a talentumairól.

— Aztán azt is mondják, hogy az öreg rettenetes szigorú az erkölcs dolgában. Hogy a leányának még csak egy szerelmes verset sem enged elolvasni.

— Bizony nem is lesznek attul a leányok okosabbak.

— De még csak táncolni sem engedi.

— Bizony furesa is, kedves öcsém, ha jól felvesszük a dolgot, hogy valakinek a leányát csak úgy kiszólítja az anyja mellől valami nagy síheder, derékon kapja, magához szorongatja, elszalad vele, meg vissza szalad vele, keringelni kezd vele, rugdalózik előtte, kergeti, elfogja, összevissza czinczálja, félholtan visszahozza s még csak azt sem mondja meg, hogy tréfa volt-e ez, vagy serio! Hogy ha mind az muzsika nélkül történnék így!

— Az ám: de muzsika mellett történik. S az öreg Kapornaky házában még soha se szurta bele a pallóba a cigány a bögője szegét, hogy ott brügözzön. Azt mondja az öreg, hogy sehol a világon anynyi pénzt ki nem dobálnak muzsikára, mint Magyarországon. S azt kívánja, hogy

a ki olyan nagy bolondja a zenének, hát tanuljon maga hegedülni, hegedüljön egész reggelig, ha kívánja s aztán fizessen érte magának. A kártyát sem állhatja ki az öreg; azt mondja, hogy a kártyás dupla tolvaj: mástul ellopja a pénzt, magátul meg az időt. A korhelységnek éppen nem barátja. Nem akarja elhinni, hogy a fiatal bornak minden esztendőben háromszor kell kiforrni magát. Más bizonyos dolgokban pedig végtelenül puritán. Én pedig ezekben a bűnökben nyakig el vagyok sülyedve.

— Ezen lehet segíteni öcsém. Megjavítja az ember magát.

— Nem mondom, hogy meg nem történhetik, ha van kiért? Hanem a min nem tudok segíteni: az a rangkülönbség. Az öreg első alispán a vármegyében, én meg egy substitutus supernumerarius honorarius vicenotarius.

— Hát hisz ez elég hosszú titulus. Még kinöheti magát.

— Aztán meg micsoda gazdag ember az, hozzám képest! Én már lábán eladom a repecémet, neki meg még két esztendei buzája ott van a magtárában.

— Már olyan földhöz ragadt szegény te sem vagy. El tudsz tartani egy asszonyt. S jobb az olyan férj, a ki csak egy asszonyt tud eltartani, mint az olyan, a ki kettőt is el tud tartani. Aztán ha egyszer én meghalok: mindjárt meg lesz duplázza a vagyonod.

— Jaj csak arról ne beszéljen bátyám! Becsületes ember nem számít a rokoni halálára. Azt kívánom, hogy kilenczven esztendőt érjen bátyám, s még akkor is minden foga meg legyen. — De még aztán, ha mind ez meg volna, hátra van egy fatális állapot. A vallás. Az öreg nagy buzgó kálvinista; főkuratora valamennyi zsiros száju és zsiros kalapnak; valószínű kálvinista pápa.

— Hát hiszen te sem vagy pogány.

— Nem ám. Hanem lutheránus. Aztán tudja bátyám, hogy a mit csak a panszláv iskolamesterek vétenek, azért mind nekünk kell megszervednünk, a jó tulajdonságainkból is himet varr ránk a zsiros száju. A világért el nem merném árulni, hogy zongorázni tudok, hogy rám ne mutassanak érte.

— Hát, tudod? Okos ember hallgat arról, hogy milyen hitvallása van.

— De hát ha egy még okosabb ember támad, a ki azt megkérdézi?

— Akkor azt mondod rá, hogy „jó ember vagyok s hszek a Krisztusban.”

— Hisz arról ismer aztán rám! — De hát mind hiába való beszéd ez! Mert volna bár olyan kálomista, mint Diószegi Márton esperes uram, olyan gazdag, mint „Tánczos Kovács”, olyan előkelő, mint Reviczky Ádám, és olyan tudós, mint Hatvani professzor,* mit érne az nekem mind, ha olyan gyáva vagyok, hogy még csak a kezét se merem megfogni a szép Nenyuljhozzámnak.

— No hát, megállj; majd segíték én rajtad, hogy még meg is csokolod a szép Nenyuljhozzámot, még pedig első intrádára.

* Mind azon időkben, idők közelében élt nevezetesegek: Diószegi, híres szónok és megalapítója a magyar fűvészetnek. „Tánczos Kovács” felgazdagított bérlo, kirol a népmonda azt hirsztelte, hogy a tündér horita neki a kincsét, a kivel minden éjjelkor tánczolni kellett; Reviczky Ádám közneves ifjából emelkedett gyorsan Magyarország kanczellárjává, és Hatvani tanár, a bűvészmunkák hőse. J. M.



A MAJTHÉNYI SIK. — JÓKAI MÓR RAJZA UTÁN.

— Hogyan lesz az? Bracchiummal exequáljuk a csókot?

— Nem azt, önkényt adva és kicsérelve, hiteles tanuk jelenlétében; apja, anyja szeme láttára, és felpanaszolhatlanul.

— No ilyet nem hallottam soha.
— Elbízem. Nem is tanítják ezt se a „Stiftben“, se a gárdista kaszárnyában. Majd meglátod, ha rá kerül a sor.

— Nagy dolog lesz.

— Hanem aztán azt mondom, hogy ha én neked megszereztem az első csókot, akkor aztán a megtört résen láss az ostromhoz s neked esztendő ilyenkorra asszonyt hoz a házhoz.

Tivadar nagyot sohajtott s azt mondta fejét búsan csóválva:

— Nagyon rövid időt szabott bátyám.

(Folyt. követték.)

Az izraelita rabbi-seminarium.

E héten, október 4-kén sajtósági ünnepély folyt le fővárosunkban, egy izraelita választás fő-tanintézetnek, a rabbi-képzőnek, ünnepélyes megnyitása. Azért mondjuk az ünnepélyt sajtósági ünnepélynek, mert ily intézet az osztrák-magyar monarchiában nincs több, s Európában és az egész földön is kevés. Az izraelitáknál a rabbi-képzés, hagyományos ősi szokás szerint, nem történik nyilvános intézetekben, e célra rendelt saját fő-iskolákban, minők a különböző kereszt-

AZ-IZRAELITA RABBI-SEMINARIUM ÉPÜLETE BUDAPESTEN.
Klász fényképe után.

A HÁBORUBÓL. — TÖRÖK ROHAM EGY MAGASLAT ELLEN A SIPKA-SZOROSBAN.



A HÁBORUBÓL. — ELŐRSI CSATÁROZÁS PLEVNA ELŐTT.

tyén felekezeti lelkész-képző intézetei. Az izraelita rabbi-jelöltek legnagyobb részint egyes tudós rabbik által tanítottak, kik saját házaiknál folytatják magánban a rabbi-képzést, bevezetve tanítványait ama rejtélyes, homályos és tekervényes labirintusba, mely a szentírás magyarázó, részletező, tovább fejtő (és sokban meg is hamisító) roppant hittudományi gyűjteményhalmaznak, a Thalmudnak magyarázatában áll. Az egyes tudós és kisebb-nagyobb körben elismert rabbik ily magán jellegű rabbi-iskolái *jeshiváknak* nevezetnek. Hazánkban is van vagy félszázra menő rabbi, a ki jeshivát tart, vagy is a magokat rabbi-hivatalt szánó ifjakat tanít és oktat a jövődó hivatalukhoz szükségeseknek vélt tudományokban.

Magában, elvileg, a lelkész-képzés e rendszere ellen alig lehetne valamit felhozni. Az istenes tudományok, a hitbéli ismeretek valóban oly természetűek, hogy azokban a tanár és a tanítvány egyéniségének találkozása, kölcsönösen egymást áthatása, sokkal előnyösebb lehet, mint az ismeretek bármely más ágában, s azok a nyilvános kollegiumon kevesebb sikerrel adhatók elő, mint a történelmi vagy az exakt tudományok.

De ha a gyakorlatot nézzük, látni fogjuk, hogy a jeshivákban egy a kor és a műveltség s tanultság igényeinek megfelelő képes lelkész-képzése merőben lehetetlen. A jeshivákban a leendő rabbi semmit sem tanul, csak a thalmudot s azt is minél tudakosabban, vagy is minél rejtelmesebben és homályosabban. Ha belép, nem kérkék tőle, bir-e a szükséges előismeretekkel? a műveltség és tudás első, általános elemeivel? némi történelmi s bölcsészeti tanulmányokkal? Elég, ha zsidóul s német- és lengyel-zsidóul járjonban írni olvasni tud. Nehány évig thalmudot olvasnak s magyaráznak neki, egyebet semmit, de épen semmit, — akkor a jeshiva tartó patronus bizonyítványt ad neki: s kész rabbi.

Szinte hihetetlen volna, ha a tények nem bizonyítanák.

Trefort miniszter azonban, ki időközben Pauler helyébe lépett, áthatta a rabbi-seminariumnak nemcsak zsidó felekezeti, sőt nem csak általános kulturai, hanem *különösen magyar nemzeti jelentőségétől* is, fölismervén jelesen az obskurans orthodox rabbikban a legnemzetellenesebb elemet, szilárdan haladt maga elé kitűzött útján. Kinyerte ő Felsőleg legf. engedélyét a rabbi-seminarium felállítására, s elkészítettvén annak terveit és költségvetéseit és azokra is a legf. helybenhagyást kinyerván, minden ellenséges agyarkodások, és jobb ügyre méltó erélylyel s kitartással folytatott támadások dacára szerencsésen végre is hajtotta a maga elé kitűzött feladatát.

A rabbi-seminarium Budapest VIII. kerületében (Józsefváros) a bodzafa- és bérkocsis-utczák sarkán alkalmas és elég tágas telken épült. Az építés vezetésével a vall. és közokt. miniszterium részéről Kolbenhayer Ferenc, az orsz. izr. iroda részéről Freund Vilmos, a közlekedési és közmunkaminiszterium részéről, mint felügyelő mérnök Fest Vilmos építész mérnökök bizattak meg, kik e munkát, az eredeti tervek szerint, némi — az épületnek előnyére szolgáló s utólag helybenhagyott módosításokkal, két év alatt teljesen végre is hajtották.

A telekvásár 40,000 forintot vett igénybe. Maga az épület 190,000-, a bel felszerelés 25,000 forintra tervezetett. S így az egész intézet felállítására, összesen mintegy harmadfél száz ezeret, vagy is az e czélra az alaphoz elárulandó értékpapírok név- és árfolyamszerinti értékének különbözete folytán mintegy negyeddél száz ezeret, és e szerint az időközben több mint két millió forintra növekedett izr. iskola-alapnak aránylag nem épen tetemes részét, egy hatodánál alig többet, vett igénybe; míg a felöltött intézet évi költségvetése alig fogja a 20,000 forintot meghaladni.

A valóban stíluszerű díszben s a mellett ritka szoliditással készült épület összes föld-, köfaragó- és köműves munkáját Diescher és Schmidt jó hírű fővárosi építész-vállalkozók vették át, írásbeli zárt ajánlati (offerta) nyílt tárgyalás útján, mely ezen építés valamennyi ágánál szigorúan megtartott. Az ács-munkát a Gregersen-cég; padlózati munkát a pesti faipartársulat; vasöntő és kovácsmunkát a Schlickféle részvénytársulat; bádogos és vízfűtési s vízvezetési munkát Zellerin; légszuszítást a pesti légszuszít-vállalat; üveges munkát

hetést teljes joggal tarthatta fenn magának, az alaprendelési czélja, s azok közt első sorban, egy — az akkor egységes „birodalom“ székvárosában Bécsben felállított központi rabbi-képző intézethez való aránylagos járulás a birodalom magyar felében levő zsidóság részéről. (A többi czélok: minta-népiszkolák felállítására, vak- és síkétvéma zsidó gyermekek nevelése, stb.)

Helyre állítatván a magyar alkotmány és felelős miniszterium, ő Felsőleg b. Eötvös előterjesztésére megengedte, hogy a központi rabbi-seminarium ne Bécsben s ne az egész monarchia részére, hanem csak a magyarországi izraelita iskola-alapból és Budapesten állítsák fel, s így tisztán magyar-zsidó intézet legyen. Egerszeminál az összes magyar zsidóság képviselője az izraelita kongresszusra hivatván össze, ennek többsége is a rabbi-seminarium felállítását tüzte ki az izr. orsz. iskolai alap egyik első czéljánál.

De épen a szép reményekkel megnyílt kongresszus lobbantotta lángra a magyar zsidóság két pártja: a maradék (orthodoxok) és haladók (neologok) közötti elvi viszályt, s tette egyre tátonyabbá a szakadást. Az orthodoxok a kongresszusi alapszabályokat nem akarták elfogadni, mert bár a kongresszuson kisebbségben voltak, magokat az országban, lélekszám szerinti többségben lenni állították. Külön hitközségi szervezetet állapítván meg magok számára, annak legf. szentesítését dr. Pauler volt kultusz-miniszter előterjesztésére (1872 novemb.) kinyerván, s részükre — mivel a kongresszus által felállított izr. orsz. iroda alól kivették — külön köztitűző bizottság állítatván föl: megkezdődött az orthodox hitközségi szervezkedés, s annak keretében a legnagyobb mérvű igazítás általában a kongresszusi alapszabályok — mindenek fölött pedig a felállítani czélzott rabbi-seminarium ellen. Országszerte roham-petitiók irattak alá, a felséghez, a kormányhoz, az országgyűléshez.

Trefort miniszter azonban, ki időközben Pauler helyébe lépett, áthatta a rabbi-seminariumnak nemcsak zsidó felekezeti, sőt nem csak általános kulturai, hanem *különösen magyar nemzeti jelentőségétől* is, fölismervén jelesen az obskurans orthodox rabbikban a legnemzetellenesebb elemet, szilárdan haladt maga elé kitűzött útján. Kinyerte ő Felsőleg legf. engedélyét a rabbi-seminarium felállítására, s elkészítettvén annak terveit és költségvetéseit és azokra is a legf. helybenhagyást kinyerván, minden ellenséges agyarkodások, és jobb ügyre méltó erélylyel s kitartással folytatott támadások dacára szerencsésen végre is hajtotta a maga elé kitűzött feladatát.

A rabbi-seminarium Budapest VIII. kerületében (Józsefváros) a bodzafa- és bérkocsis-utczák sarkán alkalmas és elég tágas telken épült. Az építés vezetésével a vall. és közokt. miniszterium részéről Kolbenhayer Ferenc, az orsz. izr. iroda részéről Freund Vilmos, a közlekedési és közmunkaminiszterium részéről, mint felügyelő mérnök Fest Vilmos építész mérnökök bizattak meg, kik e munkát, az eredeti tervek szerint, némi — az épületnek előnyére szolgáló s utólag helybenhagyott módosításokkal, két év alatt teljesen végre is hajtották.

A telekvásár 40,000 forintot vett igénybe. Maga az épület 190,000-, a bel felszerelés 25,000 forintra tervezetett. S így az egész intézet felállítására, összesen mintegy harmadfél száz ezeret, vagy is az e czélra az alaphoz elárulandó értékpapírok név- és árfolyamszerinti értékének különbözete folytán mintegy negyeddél száz ezeret, és e szerint az időközben több mint két millió forintra növekedett izr. iskola-alapnak aránylag nem épen tetemes részét, egy hatodánál alig többet, vett igénybe; míg a felöltött intézet évi költségvetése alig fogja a 20,000 forintot meghaladni.

A valóban stíluszerű díszben s a mellett ritka szoliditással készült épület összes föld-, köfaragó- és köműves munkáját Diescher és Schmidt jó hírű fővárosi építész-vállalkozók vették át, írásbeli zárt ajánlati (offerta) nyílt tárgyalás útján, mely ezen építés valamennyi ágánál szigorúan megtartott. Az ács-munkát a Gregersen-cég; padlózati munkát a pesti faipartársulat; vasöntő és kovácsmunkát a Schlickféle részvénytársulat; bádogos és vízfűtési s vízvezetési munkát Zellerin; légszuszítást a pesti légszuszít-vállalat; üveges munkát

kát Forgó István; bel felszerelést Walder Ferenc asztalos vállalták el s végezték mindnyájan becsülettel.

A díszes épületnek a képünkön előtérben álló sarokhelyiségében, az első és második emeletre átterjedő díszes imaterem áll. A — szembenézve — bal szárnyon van elhelyezve az intézet szakkönyvtára, mely egyelőre a páduai Della Torre-könyvtár megvétele által megalapítva s évenként tetemes bevásárlásokkal még kiegészítendőleg, fővárosunk igen jeles közkönyvtáraihoz egy újabb, eddig nélkülözött, szakkönyvtáru fog sorakozni. — Az épület többi részét a három évfolyamu rabbi-képezdéknek, az azt előkészítő középtanodai hat évfolyamnak, s a szintén itt elhelyezett izr. népiszkolai tanító-képezdének a tantermei foglalják el; tanári lakás csak egy van az egész épületben.

Kissé hosszúra terjedt, bár így is csak felet-több zárlatos ismertetésünket egy ohajtással zárjuk be. Vajha e most megnyitott, s a maga nemében páratlan felsőbb tanintézet, a részére tanárokat megnyert, mondhatni kitűnő tudományos kapacitások vezetése alatt, szolgáljon első sorban, igazán mivel, tudományos és vallásos szellemű rabbik képezésére, s ez által eszközölje a felvilágosodás és modern művelődés terjedését általában az izraeliták közt, azoknak hitközségeiben s azon legalsóbb rétegeikben is, melyekre egyedül a hitzőnokoknak van hatása; eszközölje végre a nemzeti, magyar nyelv és szellem terjedését azon rétegekben is, hol attól még annyira idegenkednek; s általában legyen egy új, hatalmas és erős kapocs az állam és az izr. felekezet között!

—d—

A dologkerülő.

Költői elbeszélés.

Tamásfi Gyalától.

(Vége.)

Tizenkét álló nap nagy földet bejárván, S alig pihenvén meg egy-egy bokor árnyán — Tizenharmad napra ért egy hegytetőre, Honnét megpillanta egy kastélyt ceselőre. Nagyt dobant szíve, pár lépés csak már a Hétszer-boldogságnak mennyei határa! Rendbe szedte magát, törölt egyet száján, s egy nagyot vetett ócska tarisznyáján, Azzal neki indult egész sietséggel, Mire hőkonyodott: a kapuhoz ért el. Álla a kapuban egy úr, jól kinézett, Nem szenvedett talán soha étlenséget; Sárga volt ruhája, ezüst gombbal teljes, S hasán is végig ért a nagyzsebb melles. Térdig gombolva volt szűkecske nadrágja, És a magyar szóra nem járt rá a szája. Pókus alázattal eléje sompolyga, Levette kalapját, 'csés jó estét monda, De a sárga úr rá ily szavakat ontá: „Nem osztani máma, menjen ken pokolba!”

„Mégkövetem szépen, — szóla Pókus halkán, — Magam koldulásra még ugyan nem adtam, Csupán abból álma az egész kéresem: Bocssáson a grófné nagyszágához engem!” „No eltalált neki, csak magát ereszszek, Hogy étvágy ne legyen máma ekszeleznék!” „Ha nincs embersége, hogy oda bocssáson, Vigye hát be kérem, itt van igazságom.” Átnyújtá az írást Pókus illőképen, Szólott pedig róla az írás eképen: „Madárételtől Pókus im ajálom, Mint harkálytétőt öt hétig volt nálom; Őket meg nem tömte, éhen soha hagyta. Madarát akárhát bátrán rabizhatja.” Nézte az írást és nézte átadóját, S kinézvén belőlök a dolognak sorját, Beszélt ilyeténké: „Madár nem itt van, há! Menni, menni mindig, találni tovább rá!” „Engedelmet kérek, alásan istálok, Nem is remélttem, hogy rozr helyen járok; De hát merre menjek, hol lelek jó utra?” „Menni csak szél után, tizenkét nap, ugy, ha!” Ezzel tarisznyáját Pókus megvetette, S elindult szél után, utját délre vette;

Soká hallotta a sárga ur kacajját, De ily apróságok őt meg nem zavarják. Nagy a szándék benne, nagyobb el se férne, Erős akarattal viheti csak végbe. Ballag sok mérföldet maga után hagyván, Utazik napestig kenyéren és hagymán. Elfogyott a sonka, bár nagy volt a csontja, S a szalonás kendőt ki hiába bontja, Rég elnyesette reggel és delente, Utolsó falatját csizmájára kente, S „Kicsali, Bocsaló” mosolyog hiába, Nagy az erszényének nagyon is aszálya; Egy kis *erősítőt* néha láthat — alván, Szomját pedig olta pataknak hasalván. Ámde békén tűrte a sanyaruságot, Dohánya se volt hát, csak pipaszárt rágott, Méne egyenesen, félre sem tekintte, Úgy megballagott, hogy izzadt bele szinte; El is érkezett a kijelölt határba, De eligazítják szomorúságára; Fordították onnét Pókus napnyugotnak, No ez már beillett igazán robotnak!

Föl is fohászodott és egy nagyot fűtt rá: „De nehezen lehet szegény ember urrá!” Azzal neki vágott, méne tiz álló nap, Sok lett volna már ez akármilyen lónak; Tizenegyet napra ismét kastélyt ére, Ott meg azt javalják: forduljon föl végre! Elkeseredett rá Pókus szörnyűképen, Búnak adta magát kün a faluvégen, Mély gondokba esett, majd könye eredt meg: „Mit csináljak? — monda, — jártam már keletnek, Voltam már alának, s ide hogy jövök meg, Tüstént azt javalják: forduljak most fölnek! Oda is elmennek, soromba megbíznán, De nincsen egy pénzem, üres a tarisznyám. Hova indulhatnék, hova éhen, szomjan? Vagy talán gunyámát zálogba benyomjam? Még azt is megteszem, hiszen majd zálogom, Ha tisztembe lépek, sorra kiválthatom!” Így tündött Pókus ott a faluvégen, Míg nagy gondoljai közt el nem aludt mélyen.

Édesen aludt ott, s oda ment ki álma, Hogy a papagájus kastélyt megtalálta, Nevetett reája az okos madárka, S a gorófné mindjárt nyájasan fogadta; Leültette egy mély, puha karos székbe, És hogy ebédelt-e? nem is igen kérdte, Hanem hamarjában maradék káposztát Tett eléje, míg a hurkát előhozta; A hurka után meg jött a csirke, sonka, Egy inas meg hamar palackokat bonta, Röstelé a poharába igazi vöröbor, S kérde a komornyik: no hogy izlik sógor? Felelni sem ért rá, már a másik szolga A sült fűczánokat elejébe toltá, A harmadik pedig lelkendezve épen Itt hozott egy nyulat is kavanyu lében; Szobalány gyümölcsét követé: alma, körte!... A sok cseléd egymást csaknem összetörte. Végre a grófné meg hívá a szakácsot, Adjon elő hamar egy puha kalácsot, S hozzon ide hamar az érett turóbul: „Ebből egyék, — kérte, — könye is kicsordul! Pompás az ereje, magam gyurtam én le, S hozzatok egy hagymát, — tán szereti véle?” Így vendéglé meg Pókust hamarjában, S édesen nógatta: lásson hozzá bátran. S midőn a csuszából a legszebb kérésre Sem ehetett Pókus csak egy bökintést se, Engedelmet kére a grófné szépen, Hogy nem szolgálhatott most illendőképen. Pókus pedig fölül egy pohár börtve Nyomatéku — igen hosszasan köszönte A pompás ebédet, minőt rég látott, Tán sohat mondva sem ejtne hazugságot? S arra a grófné szép fehér kezére Csókot nyomott, szinte lángolt bele vére! Félkelt az asztaltól jól eltelve lévén És körül tekintett — ott a falu végén... Dörzsölte szemét, majd meg káromkodott, Csak alig akarta hinni, hogy almodott. De már aztán erre a tündéralomra, Bár korrogott tőle elámitott gyomra, —

Észak felé vágott, indula szél ellen A szép holdvilágnál, mint egy kősa szellem; Meg-megbotlott lába, meg-megroskadt térde, De — gondolá — egyszer fúrad csak érte!... Úgy neki iramlott, talán most is menne, Ha a *lelkismeret* fel nem támad benne? — Édes atyámfia, épen nem fogom rád, De bizon sok ember annak tudja gyomrát. Támadott benne is ilyen értelemben, A grófi ebédre éhezett kegyetlen; Be is kanyarodott az első csárdába, S evett-ivott ottan szüre rovársára. Másnap meg mulatott a mándli fejében, Harmadnap a csizma kifutotta szépen; Negyedik nap pedig búsan gondolt vissza: Ott függött nyakában a koldustarisznya! — Már csak a reménység hitelezett neki, Midőn fölűnnek felföld hegyvidéki, S a koszos bércezek, s a táj búve-bája Új erő kölcsönzött roskadó tagjába.

Ment az éjen által, mikoron hajnalolt, Lett egy kis patakon terpeszkedő malmot, A malomkerekek vígan bukfeneztek, Nyájásnak találta Pókus koma ezet. „Már itt megpróbálok, — gondolá magában, — A mit sohas tettem, sohas próbáltam!” Hja, bizon az éhség szorítja mindenre, Ki magát könnyelmű karjába vetette! Betért a malomnak tágas udvarába, Egy sereg komondor zúdult ott reája, De szétűzte őket az ajtóhoz fordul, S lesütött szemekkel kenyeret kér, koldul. A konyhában sürgő barna kis leányka Szegett neki rögtön, jó szíve megszánta, De kilépett itta a lisztes orru gazdá, S Pókusra tekintvén: „Ejnye, adta gazza! Nem szégyenled magad főtől talpig épen — Főrmedt rá — tengődni kegyelmkenyeren?” Kiejtette Pókus a szegélyt kezéből, — Egy öreg komondor kényesen csipé föl, — S vakarodott kiébb nagyokat botolva, A föld alá bujni, azt szeretett volna. Arcazt a szegénypir erősen süttöte, Tán a nap sem égett forróbban fölötte? Most gondolt először felsohajta haza: „Jzzasztott volna meg inkább kapa, kasza, Szivesebben tűrném, könnyebben viselném, Nem háborogna rá sem szívem, sem elmém!” Fulánkos szavai a molnár gazdának Pókus szomszédunkra jól reá gyujtának; Törölgötte is rá forró verejtékét, Bőchnyá a szemét, elrejtette képét, Röstelé a dologot, vigasztalására Óh, de kellett, mit a völgy eléje tára! A pázsitos völgyben, sebes patak partján Egy szép úri kastély emelkedett tarkán, Kápra képleteket vázola falára A napsgár és a nyírfalombok árnya. Vándorunknak szíve megüté bordáját, S csaknem eljettette Pókus koma állát; Egy fiatal felhőt sohajtott a légbe Csak ennyit mondhatván: „Valahára, végre!” Leereszkedett a völgybe Pókus menten, Átgázolt a folyón, átsuhant a kerten, Törtet a kastélyba, a konyhába lép, ott Tesznek elé rögtön egy kis maradékot. Eltemeti Pókus azt nagyhamarjában, S derült arccal mondja: „Imé, itt van álman!” De hogy nem sürgőnk igen a cselédek És a többi őket hozni bíznének, Körültekint Pókus lemérő szemekkel: „Hogy elkanászodtak, kelne tán csak egy fel?” Hol a többi étek: nyúl, turó, pástétom? — A sódat se nyújtják, sem bor; ejnye fékom! Hát csak eddig van, mi? — adta sok lehendék! Tán maga szolgáljon töledek — a vendég? — Zúgva főrmedt rájuk: — Hozzatok a hurkát!”

Be is hozták rögtön a mindenes Gyurkát, És a zúgóldók rongyos istenadtát, Mitse tétovázva, véle kidobatták... Úgy megilletődött Pókus az egészen, Hogy kemény boszúra állá tüstént készen: „Ennyit érdemeltem én tőlök, csak ennyit? Elcsapatom őket, egyben, valamennyit!”

S itt ismét a kastély kapujának cselez, Hogy panasztát nyujtsa bé a gorófnéhoz; Mivel pedig ottan nem igen bocsátják, No hiszen kinyitja Pókus is a száját! Nevetik kezdetben, mulatoznak rajta, De midőn a szomszéd kissé neki hajta, Titulálva őket csontozópogatóknak, Úgy körülzsongták, hogy fülén, hajján lógtak. A luzakodásra kerekedett láрма, S kilépett egy őz ur az ajtó kitárva. A cselédek rögtön meghunyászkodának. „Mit keres itt kelmed?” — szólt Pókus komának. „Nem keresek én mást, — felelt kissé fennem, — Mint magát a grófnét, elébe kell mennem, És itt e csöcselék az utamat állja, Hanem egytől egyig — fogadom — megbánja!” „És miért keresi a grófnékat kelmed, Tán a majorban a krumplic nem jól kelnek?” „Ne tekintsem uram engem krumplicsősnek, — Felelt oda bátran koma a jó őznek, — Sokkal nagyobb tisztet lesz tán, mint magának, Étetője lévén papagáj-madarának!

Elmosolyodott rá a jó öreg, majdan Szánalommal nézte, híven elmelejében; S végre nyájás szókkal fordula hozzája: „Nem volt a grófnének, nincs is papagája, Sőt maga sincs itthon, husz ére szolgáom, De még sohas tettem, elhiggye barátom!” Alább hagyott Pókus a nyájás szavakra, S kérde keserűen, könyekre fakadva: „Hát hiába jártam meg egész országot, Tűrve éhet, szomját, sok viszontagságot? Nincs itt olyan madár, kinek étetőjét Szeretné a grófné egész háznál főkép, Járatahá hintóban, fizetné busásan, — Nincs itt olyan madár, könyörgöm alásan?” „Már biz itten nincsen, szegény jó barátom, De még azt is tudom: nincs egész világon; Olyan csekélységért, szegény ember, higgyen, Nem tartanak senkit, nem fizetnek ingyen.” Neki keseredett itten Pókus koma, Nincs egész világon szép paradicsoma. Szédült feje búsan kebelére kókad, S megköszöné szépen a térítő szókat. Elkövetkezett és hazafelé fordult, Lelkében a bánat égetően forrt, dúlt, Majd szemrehányással kerüle magának, Hogy oly elreghetlen vágyai valának. Az igazság végre lelkében fölépül: Nem élhet a földön senki munka nélkül! Sőt ki elkerülni igyekszik, végre Keserűen lakol, megbűnhődik érte. „Itt vagyok rá példa, — monda kifakadtan, — A munkát kerültem, s ugyan megfáradtam! Sőt könnyű szerével urra törekedtem, Azonban koldussá, bizon azzá lettem!...” De kire vehetett? csupán csak magára, Mért hitte a mesét valónak az árva?!

Hogy haza verődött ügygyel-bajjal végre, Először is Csörge szomszédjához tére, Ott a jövevénynek szás kérdését este, De ő csak azt kérde: kell-e hát hetesnek? Véle aztán többé versenyre nem ment ki, Nem meré megfogni kaszanyelést senki. Történetét soha nem is emlegették, Legfőlebb ha pajzán gyermekek követték Gangoson mutatva nagy tekintélyt, rangot, S bűgva, csiripolva némi madárhangot.

A jelenkor robbanó szereit.

Most, midőn az öldről háboru korát éljük, nem lesz talán érdektelen az olvasó előtt, ha röviden írunk valamit ama robbanó anyagokról, melyek a jelenkor háborúiban fő-főszerepet játszanak a hadviselésnél.

Körülbelül pár évtized óta a fekete lőpor nem egyedüli képviselője az ugynevezett „lökő” erőnek. Az uralmat, melyet a lőpor több száz éven át biztosít magának, immár meg kellett osztani több új robbanó anyaggal, a melyek ugy sziklák, varak, hajók stb. fölrobbantásánál, mint a lőfegyverek és ürgölők stb. használatánál is részben elvitatják a „puskapor” elől az elsőséget. A „lökő”-t képviselő anyagunk:

1. A fekete lőpor, mely a legrégibb és mindenesetre még mindig nagy jelentőségű lőkö vagy vető erő.

2. A lőgyapot.

3. A nitrogyercin.

Utóbbinak többféle összeköttetése vannak poranyagokkal. Így a nitrogyercinnek lőporral való vegyítése által származik a „Lithofracteur“, kovasavval stb. keverése által a „Dynamit“, s bizonyos vegyészeti pornak a nitrogyercinrel való egyesülése által a „Dualin“ jó létre.

Vannak ezeken kívül még oly lökö erők, melyeknek főtényezője a halvsavas haméleg (Chlor-Kali) s melyek a fényes és légyen fejlődéséből származnak; vannak pedig olyanok, melyeknek bázisát a pikrinsavas sók — vegyítve salétrommal, vagy salétrommal és szén — képezik.

Általában négy tényező az, a mi a robbanó anyagok sikerére multhatlanul megkívánatlik. E négy tényező:

1. A termelt gáz vegytani alkata,
2. az ennél kifejlődő melegség, a hőségi tényező,
3. a gázfejlődés gyorsasága és
4. a többé-kevésbé tökéletes gázfejlődés, vagyis: a robbanó anyag kizárólag csupán terjedékeny gázt ad-e, avagy abban még oly anyagok is vannak, melyek a tökéletes gázfejlődést akadályozzák.

A szerint tehát, a mint a felsorolt tényezők túlnyomólag hatnak, a gázfejlődés gyorsabban és több vagy kevesebb eréllyel vagy lassabban történik, mutatkozik a lökő is.

A lökő egy anyag-szereinek mikép alkalmazása attól függ, vajjon ezek a ruganyos vagy a merev erőkhöz tartoznak-e.

A ruganyos erőhöz tartoznak:

a fekete lőpor és a „chemiai por“.

Ellenben a merevekhez:

a lőgyapot, a nitrogyercin és ennek vegyületei, a halvsavas haméleg és a pikrinsavas haméleg-vegyületek.

E rövid bevezetés után beszéljünk először is a fekete lőporról, mely áll: 75 rész salétromból, 12½ rész kénből s ugyanannyi mennyiségű szénporból.

Ez arányban készített lőporok a puskánál és ágyúnál alkalmazatnak, míg a sziklák, várak stb. robbantásánál a salétrom 66 részre sőt 60-ra is alászállítatik.

A lőporlaktékba veendő a porszemek nagysága. A legapróbb szemű lőport vadászfegyvereknél, kartácslővedékeknél és sima csőveknél használják, míg a vont csőveknél már az inkább megfelelő nagyobb szemű por szükséges; természetesen a lőporsem nagysága a cső hosszától, a löveg (ágyu) nagyságától feltételeztetik.

Az ujjbarkó tudomány kiterjedt a lőpor gyártásánál arra is, hogy az úgy állítsák össze, mikép mentül többször lehessen vele löni, vagyis a cső mentül később melegehessék át a használatnál.

A francia tengerészetnél az 1868 és 69 években a vasból öntött nehéz lövegekben a közönséges puskaporral alig lehetett harmincz lövésnél többet tenni; e számon túl használatlanokká váltak a lövegek s szétrepedtek. Ennek fő oka az volt, hogy a gáz nagyon gyorsan fejlődött ki s a töltéskamra falzata nagyon igénybe lett véve. Hasonló kalamitást tapasztaltak Angliában is: ott azonban igyekeztek elejét venni a bajnak azáltal, hogy durvább port gyártottak kovaporral keverve. Ilyen az úgynevezett: „powder pellet“ és „pebble.“ Minda kétféle pornak az előnye az, hogy durvább és keményebb voltaknál fogva, a fellobbanás pillanatában nem fejlődik oly hirtelen ki a gáz s így az összenyomás a löveg csővében jobban megoszlik.

Az angolok rendkívüli műgonddal készítik lőporukat, úgyhogy minden egyes porszemet külön gyártanak, csak azzal a különbséggel, hogy a sajtókészülék egy-egy nyomásánál egyszerre kétszáz szem „powder pellet“ készül, s ezek oly tiszták, kemények, hogy legcsekélyebb mértékben sem porlanak szét.

Nem szándékozván itt e szűk téren a lőporgyártás módját részletesen leírni, áttérünk a „nitro“ termelvényekre.

A „nitro-termelvények“ csoportjai alatt ama robbanó anyagokat értjük, melyek létrejöttüket az erős salétromsavnak köszönhetik.

A nitro-termelvények nem mechanizmus utján jönnek létre, mint a fekete lőpor, hanem tisztán vegytani összeköttetés által, a midőn t. i. az ősananyag egészen átalakult egyszeművé válnak. Mindenki elképzelheti, hogy az az erő, a melyet vegytani összeköttetések idéznek elő, sokkal erősebb, mint az, a melyet kézi munka, mechanikus művelet állít elő.

A nitro-termelvények hatása, erőtelje főleg attól függ, vajjon az ősananyagok a folyó vagy gáz-alaku halmazathoz tartoznak-e?

A salétromsavnak a szilárd sejtanyaggal való összeköttetése hozza létre a lőgyapotot, mely körülbelül háromszorosa nagyobb erőt fejt ki, mint a közönséges fekete lőpor.

A salétromsavnak a folyékony glicerinnel való összeköttetéséből ered a „nitrogyercin“, mely még a lőgyapotnál is jóval több erőt fejt ki.

esetben, ha a tiszt szerencsétlenül járna, megsebesítenék s nem volna képes segítségért kiáltani, akkor a kri-krivel, mely a legcsekélyebb érintésre is zajt csinál, magára vonja a segélyt-hozók figyelmét. Igen sokszor megtörtént, hogy a sebesülteket a halottakkal fölszerűlték, vagy a sürtében fekvő maradt sebesülteket mellettké látták elhaladni a betegpólokát a nélkül, hogy kiálthattak volna. Ily esetekben a kri-kri mindenesetre használható lesz s így megelőzolja a rossz véleményt, melylyel eleinte a komoly emberek fogadták.

Egy gyorsvonat kirabálása. Philadelphiából szept. 19-én írják: „Keddén éjjel 13 órázozott“ fejt a Big-Springs állomást a Pacific-vasuton elfoglalta, s az állomásfőnököt arra kényszeríté, hogy vörös lámpást (vészjel) függesztesse ki. A keleti irányba haladó gyorsvonat ennek következtében megállott. Az állázzott emberek a vonatot kirabolták, s 100,000 dollárt elvittek magukkal. Másnap lovas embereket küldtek a rablók üldözésére. A vasut-társaság 10 ezer dollár jutalmat tűzött ki a rablók kézrekerítésére.

Amerikaiasan. A napokban a bostoni színház Gounod „Faust“ operáját hozta először színe, mely alkalommal történt, hogy azon jelenetben, melyben Mephistofeles Faustnak Margitot képp megmutatja, a rokka helyett egy pompás varrógép volt látható. Ugyanezen pillanatban a karzatokról a tervezőzők egész zápora hullt a színpadra, mely a varrógépek ujonnan feltalált kettős varrásu rendszerét magyarázta meg a publikumnak.

Pogány missionáriusok. Tudva van, hogy az angolok nagy összegeket költenek a missionáriusokra, kiknek feladata a pogányokat keresztény vallásra téríteni. Ausztráliában épen az ellenkező eset állt be. Benaresben egy pogány missió alapítottak, mely Brahma vallását a keresztények között terjeszti. Szuradzi nevű előkelő bramín ugyanis látogatást tett az ausztráliai angol gyarmatosoknál s itt azt találta, hogy az iszákosság ijeszti módon kezd terjedni a keresztények között. Mily helyt hazakereszt, gyűlést hívott össze, a mely

előtt kifejtette, hogy ezen embereken csak akkor lehet segíteni, ha a Brahma-vallásra térítik őket. E célra legottan nagy összeg is gyűlt egybe, néhány bramín ajánlkozott is missionáriusnak, sőt Szuradzi buzgóságában azonnal neki is ült, hogy a vedákból és más ind vallási könyvekből megfelelő részeket angolra fordítson.

A párisi állat- és növényhonosító kertben figyelem tárgyra egy hydromère-nek elnevezett készülék, mely a szárnyas-állatok kiköltését segíti elő, s egy másik, melynek neve hydro-incubateur, mely a kiköltött mezitelen pipéket a kellő meleggel látja el. A kert igazgatósága általában nagy áldozatokkal alkotott egy ép oly kellemes mulató helyiséget, mint tanulságos gyűjteményt e szak kedvelői számára.

A Földközi-tenger vizállása esik. Ezen érdekes fölfedezést tette néhány marsella mérnök, kik az „Engineering“ szaklap szerint határozottan ki is mutatták, hogy a suezai csatorna elkészítése óta a Földközi-tenger vizállása mintegy 3/4 hüvellyel apadt.

A leghosszabb vasuti híd szept. 25-én adták át a forgalomnak. A híd az éjszakai angol vaspályát köti össze a Tay torkolatával Dundee mellett. Az óriási mű közel két angol mértföld s az első szet-mélyvonalon 22—30,000 néző jelenlétében robbogtát rajta. A híd elkészítése 350,000 font sterlingbe került.

Képek a harcztérről.

Három nap a Sipka-szorosban.

A sipka-szoroszi harcokról még sokáig fog beszélni a jelen háború krónikája. Az erőfeszítés az újabb harcok történetében csaknem páratlanul álló példája az, a mit Szulejmán pasa e helyen kifejtett, több eredményre és nagyobb sikerre méltó hősiességgel.

A három napi ostrom aug. 21—23-án, mely a rohamoknak szakadatlan láncolata volt, maga egy egész történelem; halommal fekszenek előttünk a tudósítások, melyek e titáni küzdelemről hoznak jelentést.

Szulejmán pasa aug. 21-én intézte az első homloktámadást, csataoszlopokba állítá föl 40 zászlóalját, s azok élére helyezve a dobosokat, trombitásokat és zenebandákat, úgy indult a rohamra a legsebbedik rendben, hogy a néző inkább valami katonai parádénak nézte volna a sereg előnyomulását, mint komoly, véres tusa kezdetének. Pedig borzasztó, dühös roham volt az, mely eltartott késő éjjelig, tízszer visszaverte, tízszer megújulva a Szent-Miklós-erőd ellen. Tíz óra fele este egy csapat még csendben közeledett az orosz sáncsnévek felé. Már-már elérték a sáncok parkányát, midőn a hold kislitott, s elárulta a közeledőket, kiket iszonyú puskatüzel fogadtak az oroszok közvetlen közelből, „800 török esett el ez alkalommal egy percz alatt“ — írja egy francia szemtanú. Szulejmán pasa hátrálót fuvatott. Egy nyilván tulzó orosz jelentés szerint 5000 török halott borítá ez nap a hegyek lejtőit.

Másnap még nagyobb hévvel indultak meg a rohamok. De most már nem homlokban történt a támadás, de fölvonulva a Berdek-hegy erdős lejtőin a Szent-Miklós erődöt jobbra fekvő magaslatokra, azon voltak, hogy bekerítsék az oroszok balszárnyát. Innen erős golyózáport küldve az oroszokra, megrohanták őket szuronyal, visszaverték ellenállhatatlanul. E küzdelem is egész napon át tartott szakadatlanul, a késő este a törökök már az első sáncok birtokában voltak, midőn megjelent az orosz Breantszky-ezred három pihent zászlóalja, s visszanyomta a kimerült törököket.

E nap is sok vérbe került tehát és nem hozta meg a várt eredményt.

A következő éjjel Szulejmán pasa jelentékeny erőbirtást kapott Sumlából és Lovasából, s 23-án hajnalban félelmes támadást intézett újra, állítólag 100 zászlóalj gyalogsággal. A roham, — az orosz érzelmű francia tudósító is beismeri, kinek levele nyomán s sorokat közöljük — a legnagyobb értelemmel és hadvezéri tehetségre mutató óvatossággal lön intézve és vezetve. A török hadoszlopok fele az oroszok balszárnyának körülzárására indult; a többi csapatok a Sípától balra, két kilométernyire fekvő Senovo nevű kis falu felé irányoztatták a Balkán tövében, s azt elfoglalván, benyomultak az erdőbe, melyre az oroszok jobbszárnya támaszkodott. E mozdulat czejlja az volt, hogy az oroszok jobb szárnya is bekerítettvén, az előnyomuló csapatok egyesüljenek a Berdek-hegy felől érkező csapatokkal, s megszállják az orosz erődök közlekedési vonalát Gabrovával.

A baloldali magaslatokon három kis bástya emelkedik. A törökök ide állíták föl hegyi ágyúikat, melynek lefelé irányzott tüze beéri a völgyben elhelyezkedett orosz táborállomásokat. Ugyanezok előnyomultak az ostromló török csapatok minden felől. Az oroszok fél napig tartották magokat; de a törökök mindinkább összenyomták őket két felől, s közeledtek a Gabrova felé vezető út elfoglalására. Az orosz parancsnoklő tábornok, Derozsinszky rémülten látta elhullani katonáit maga körül, s szorongva vizsgálta a Gabrovát uraló magaslatokat, honnan Radecky segítségét várta. Ez 22-ke és 23-ka közti éjjelen érkezett volt Gabrovába a 14-ik orosz hadtesttel.

Radecky értesült, hogy 23-dikán még nagyobb erővel ujt meg a törökök rohamát, mint az előbbi napokban, sietve fölparancsolá hadait a gabrovai magaslatokra. Itt érte el a Derozsinszky futárja, kinek lova összeroskadott a nagy sietésben. „Gyorsan tábornok ur! — kiáltá — mi már nem győzzük tartani magunkat, a török elfoglalja az utat.“ Radecky akkor hirtelen lehányatta gyalogságával a podgyaszt, borjut, köpenyt, felkapatta őket a lovas kozákok

nyergébe s megindítá a csatater felé, honnan heves ágyúbömbölés és puskaropogás hangzott eléjük.

A törökök akkor már erősen szorongatták az oroszokat. Hihetetlen bátorsággal törtek föl sánczaikba, kiverték őket megmagasztalatlannak látszó magas, sziklás állásaikból, honnan az oroszok — mint képünkön látható — követket, ledöntött fákot, gerendákat zúdítottak a törökök soraiba. Ők nyomultak előre, mind előre társaik holttestein keresztül. Ekkor történt az oroszok váratlan támadása hátban, mely nélkül a Szent-Miklós erőd aznap bizonynyal a törökök kezébe esik. De a hirtelen támadás zavarba hozta őket, s kénytelenek voltak visszavonulni előbbi pozícióikba.

Így végződött a három napi erőfeszítés, melyről tapasztalt stratégák is azt mondják, hogy nem csak bámulatos volt a törökök részéről, hanem egyenesen lehetetlennek volna mondható, ha annyi szemtanu s magok az oroszok is nem tanuskodnának megtörténte felől.

Lovas kémszemle Plevna előtt.

„Előrsi csatározás!“ — így szokták nevezni ama kisebb-nagyobb jelentőségű összehúzókat, melyek olyankor, mikor két — csatára kész — hadsereg farkaszemét néz egymással, nem csak mindennap, hanem naponként többször is elő szoktak fordulni. Minden nagyobb ütközetet ily előrsi csatározások előznek meg. A két, harcolni készülő fél lovasságából egy-egy csapat kiválik, s kémszemlére indul az ellenség által elfoglalt területre. Ha ilyenkor ellenséges lovasságra vagy gyalogságra bukkán, mindjárt kész a csatapata.

Czejlja az efféle kémszemléknek nem az, hogy azokból komoly csata fejlődjék, hanem az, hogy az ellenség hadállása, számereje, a különböző fegyvernemhez tartozó csapatok és különösen az ágyuk elhelyezése, — melyek felől az ellenséget tévedésben tartani nagy fontosságú taktikai feladat, — pontosan kitudassék s a támadó parancsnok tájékozza magát, hol van az ellenség legerősebb állása, s melyik az a leggyengébb oldala, a mely felé a támadás leginkább biztat sikerrel.

Azért, ha a kémszemlére indult csapatnak sikerült az ellenség állását kellőleg föltárni, rendszeren visszavonul, előkészülni a komoly támadásra, melyet most nagyobb tájékozottsággal kezdhet meg, mint előbb tehette volna. Sokszor egy ily kémszemle sikerétől függ a komoly ütközet sorsa, s óvatos hadvezér soha se is mulaszthatja azt el, mielőtt döntő rohamra vezetné hadoszlopait. Mehemed Ali nagy mester ebben, s a külföldi katonai tekintélyek is elismerik az óvatosságot, melylyel hadmozdulatait intézte, s a komoly csatát előkészíté.

Megesik azonban, hogy az ily próba-ütközetből néha igen komoly összetűzés, sőt valószínű csata fejlődik ki.

A melyik fél veszélyeztetve látja kémszemléte csapatait, segítséget küld számára, de ilyenkor a másik fél sem hagyja magát s szintén segítséget küld a küzdelem színterére. Ily módon addig küldözgetik a segítséget a kirándult kémszemléte csapatoknak, míg a csatározásból valószínű csata fejlődik, melynek néha elhatározó következményei vannak. Ily előrsi csatározást tüntet föl egyik rajunk is. E lovas kémszemle csatapata augusztus 30-án ment végbe Plevna előtt azon az estén, melyre az úgynevezett harmadik plevnai csata következett. A harcoló felek orosz huszárok és cserkesz lovasok voltak. Hogy e két összetűzés alkalmával a törökök vonultak vissza, ez a körülmény nem gátolta meg azt, hogy a harmadik „plevnai nap“ is a törökök dicsőségét szaporítsa.

Orosz parlamentair a török táborban.

Midőn Mehemed Ali pása a bulgáriai török sereg főparancsnokságát átvette, nagy figyelmet fordított a tábori egészségügyi szolgálatra is. A többi közt hírnököt küldött Nikolaj nagyherceghez, határozott választ kérvén tőle arra a kérdésre, vajjon hajlandók-e az oroszok a „vörös félholdat“ ép oly tisztelgetben tartani s azzal szemben oly eljárás követni, — minőt a török csapatok követnek a „vörös keresztel“ szemben.

E kérdésre a választ Nikolaj nagyherceg szintén küldöncz útján adta meg, ki mellé parlamentairi fejt lobogós kíséretet rendelt. Így

érkezett az Fuad pasának, Mehemed Ali pasa egyik alvezérének előrséhez.

Itt bekötötték a küldöttégek tagok szeméit s elvezették őket a parancsnok sátorához, — mint az képünkön látható. A küldötték főnöke, egy alezredes, Fuad pasa elé vezettetvén, — mint egy csatateri tudósító írja, — nem mulasztá el bámulatát kifejezni ama gyors és pontos szolgálattal fölött, melylyel a török tüzérek az ágyukat kezelik; de egyuttal panaszt emelt a cserkeszek ellen, kik állítása szerint a csatáren megsebesült kozákoknak levágják a fejét. — Erre Fuad pasa válaszólt, hangsúlyozván, hogy ő az ilyetlen kegyetlenkedéseket egyáltalában nem akarja menteni, — de egyuttal megjegyzi, hogy azok csak megtorlása a kozákok ama szörnyeteinek, melyeket ezek szintén a sebesült törökök, továbbá a védtelen nők és gyermekek ellen elkövettek. „Eroll én mit sem halottam,“ — viszoná az orosz tiszt, s megigéré, hogy azonnal jelentést fog tenni róla a parancsnokló nagyhercegnek.

A küldöttség eljárán megbízásában, elbucszott, mire újra beköték szeméiket, s Annesley angol százados, ki jelenleg török szolgálattal áll, kiverte őket egész a török tábor legzselőbb előrsi vonaláig.

Egy török küldött látogatásáról az orosz főhadai szálláson egy megbízható tudósító még a következő jelentést közli:

Nem régen Izzet bej, török őrnagy és a pár évvel ezelőtt elhalt híres Fuad pasa, török államférfi fia, mint parlamentair az orosz főhadiszállásra küldetett a „Vörös félhold“ ügyében. Izzet bej rendeltetési helyére érkezve, bemutatta az orosz sereg fővezérének és meglehetősen kegyesen fogadtatott és köztük hosszabb beszélgetés fejtett ki. Miklós nagyherceg szigoruan nyilatkozott a basibozukok és cserkeszek kegyetlenségéről. Midőn pedig Izzet bej a kozákok és bolgároknak a török gyermekek és nők irányában tanúsított magatartására utalt, Miklós nagyherceg körülbelül ezeket mondta:

„Az önök vitéz rendes katonái előtt örömmel levezem a kalapot. De a basibozukok valószínű szörnyetegek. A mi pedig részünkről a bolgárokat és kozákokat illeti, az előbbieket nem akarom védelembe venni, nem érdemlik meg, hogy érettek verekedjünk (hát akkor miért „verekednek“, vagy jobban mondva, miért „veretik“ magukat a muszkák?), magamnak is több bolgárt kellett agyonlövetnem. De a kozákok csak egyetlen egyszer (?) és szükségéből ütöttek rajta a menekülő családokon. Ezen menekülők Bjelától 4 kilométernyire tanyáztak egy bozótnban. A császár meg akarta őket látogatni. Környezete figyelmeztette őt a lehető veszélyre. De midőn ő felséges szándékához ragaszkodott, egy kozákesapat küldetett előre és a bozót körülvetetett. De alig vették észre a menekülők a kozákesapatot, azonnal előtérbeolták asszonyaikat és gyermekeiket, és ezek mögül tüzelni kezdték csapatainkra. Ekkor természetes volt, hogy a kozákok nem kimelhették a családokat, hogy a támadókat elérhessék.“

A nagyherceg tehát maga is beismeré, hogy az oroszok védtelenekeit is gyilkoltak. Igaz, hogy ő ezt szépténi igyekszik; de hogy ez mennyire sikerült, megítélhetjük akkor, ha fölvetjük azt a kérdést: szabad-e nőket, gyermekeket, aggyastynokat halomra koncolni, ha a csárnak az a szeszélye, hogy azok láta mögé látogatába menjen?

Egy amerikai „Holt-tenger“.

Miként az ó-világnak, úgy az újnak is meg van a maga Holt-tengere, t. i. a Mono nevű to Kalifornia Sierrá (hegylánc) között, zord hegyes vidéken, s 13,000 lábnyalánál is magasabb györiásoktól körülveve. A Mono-tó csak 1872 óta lett ismeretesebb. Miután Moore amerikai hadnagy az indián hadjárat bevezetével oda vetődött, s e csodálatos álló vizről jelentést tett, az utazók is gyakrabban keresik föl e nagyszerű tájat. Sőt ma már a tó partján egy Mono nevű „város“ is keletkezett, a mely azonban még eddig csak néhány deszkakunyhóból áll. A tó körülbelül 10 ang. mfd hosszú s 10—12 ang. mfd széles. Valamelyik ősrégi korszakban viztükre a mostaniánál 8000 lábál állhatott magasabban, miként ezt a körüli emelkedő hegy-csúcsok lejtőin mutatkozó jelek kétségtelenül

bizonyítják. A tó akkortájtban hihetőleg óriási beltenger volt, mely talán a nagy Sós-tóval is összefüggésben állott, s az egész ugynevezett „nagy medencézt” betöltötte.

A kelet „Holt-tengere,” mely Sodoma és Gomorrha romjai fölött hullámlak, nem dicsékehetik oly nagyszerű, zordon és borzalomgerjesztő fekvéssel és környezettel, mint a Mono-tó, melyet arany-erekben gazdag kopár sziklavadon vesz körül. Mely hegyszakadékok és örvények vonulnak a tó partjától a hegyiségekbe; a víz szélén óriás sziklatömbök láthatók, melyek a közeli hegycúcsokról gurultak le; vad hegyi patakok és zuhatagok szakadnak e tóba, melynek vízszíne azonban mindig ugyanaz marad, noha észrevehető lefolyása nincsen. A víz, melyben hal nem él meg, hasonlít ahoz a folyékony szappanhoz, melyet a borbélyek használnak borotválásra; habot ver, hanem azért másra még sem alkalmas. Nagy mennyiségű bórist (borax) és sziksót (natron) tartalmaz, s minden tárgyat kővé változtat, melyet bele dobnak. Az emberi vagy állati testből a húst és vért, izomrostokat és inakat rövid idő alatt kivonja és a csontokat mészerakodásokkal vonja be. A ki a tó vizében való fürdést megkísérel, úgy fog uszni a felszínre, mint valami parafadugas. A Mono taván több sziget van, s ezek egyikén vulkán emelkedik, melyből szüntelenül forró víz és gőz árad ki.

A tó partjait a legsajátságosabb mészkőképződmények veszik körül, melyek hol görög templomok romjaihoz, hol ivézetes csarnokokhoz és folyókhoz stb. hasonlítanak s ezer meg ezer különböző alakzatot tüntetnek föl. Hanem a tó legnagyobb nevezetessége az óriási vándorhernyók egy faja, mely légyfárvaéhoz hasonlít, s megszámlálhatatlan mennyiségben uszkal a víz felületén. A viharok ez állatokat rendszeren kisöprik a partokra, hol aztán nyüzsgő-mozgó réteget képeznek. A férgeknek ez undort gerjesztő rétege a tó szélén két láb magas és 3—4 láb széles; ugy veszi körül a tavat, mint valami keret vagy szegély, s csak oly helyeken van megszakítva, hol patakok vagy folyók ömlenek a tóba. Akár hőség, akár hideg van, ez eleven hernyórétég mindig ott marad. Ha hevesen sütnek le a nap sugarai s zsirosan fénylő, olajtartalmu tömegre, valami egészen sajátzerű, de nem épen kellemetlen szag terjed szét a levegőben. Apró fekete legyek mászkálnak több hüvelyknyi magasságra e rétegeken; valószínű, hogy a kis legyek a bábokból bujtak elő. Ha valaki gondatlanságból igen közel megy hozzájuk, e kis legyek oly sürű felhőkben szállnak föl, hogy a levegőt teljesen elhomályosítják. Ilyenkor a vigyázatlannak szeméi, orra, szája és fülei egy perc alatt megtelnek ez apró állatokkal s iszonyu fáradtságba kerül, míg az illető megszabadulhat tőlök.

Különböző ez utalatos kővér hernyók ehetőek, azaz hogy akadnak emberek, a kik megesszik; sőt azt állítják, hogy rendkívül izletesek, s valóságos nyalánkságul szolgálhatnak. Legalább a Mono-indiánok kis törzse valami lepényféléit süt e férgékből, olyanformán, hogy a bábokat jól kiszáritják, s mindenféle fűszerrel és zöldséggel összevegyítik. E különös lepényt a Mono-indiánok cuchaba-nak nevezik. Ha a hernyókat saját zsírjokban megsütik, olyan ízök van, mint a legfinomabb töltött malacpecsenyének; legalább egy inyczen francia, kinek volt bátorsága e furcsa nyalánkságot megízlelni, azt állítja. Annyi kétségtelen, hogy a készlet kimeríthetetlen, mert e kővér állatokból évente több ezer tonnára menő mennyiség dobattik ki a tó partjára és a réteg egyre nagyobbodik a vadruccák és tengeri madarak roppant sokaságának daczára is, melyek időnként a szigetekre szállnak kotonlani s mindenesetre csakis e hernyókból táplálkozhatnak, miután a tóban más élő állat nem tenyészik.

Sámi Lajos.

Egy török képviselő magyar levele.

A „Vasárnapi Ujság” olvasói bizonynyal emlékezni fognak még arra a török képviselőre, ki a konstantinápolyi küldöttséggel meglátogatta Magyarországot, s ki rokonszenves modorával, szabadelvű gondolkodásával annyira megtudta nyerni a szíveket. Huszni bej a török par-

lamentnek Drinápoly képviselőre küldött tagja, ki itteni időzését arra használta fel, hogy politikai és társadalmi viszonyainkkal, művelődési és gazdasági haladásunkkal megismerkedjék. Nem titkolta, mennyire fáj neki nemzete elmaradottsága a miénkhez hasonlítva, s azon volt, hogy itt szerzett tapasztalatait, kivált a gazdasági téren, otthon értékesíteni igyekszik.

Ittléte alatt számos összeköttetést szerzett, s azóta is folyton fenntartja az érintkezést magyarországi barátaival. A többi közt szorgalmasan levelez Szalay Imre országos képviselővel, kinek szívességéből ez alkalomból bemutatjuk olvasóinknak a derék bej legutóbbi levelét, mely magyarul van írva, nem hiba nélkül ugyan, de teljesen megérthetően. A levél így hangzik:

Adriánápoly, szept. 10-én.

Kedves barátom és testvérem!

Augusztus hó 17-éről irt szíves leveledt épen akkor kaptam, midőn Mehemed Ali pasa Kara-Haszanlar falu mellett a Lom folyónál dicső győzelmet aratott és a 13-ik orosz hadkört tönkre tette. Nagyon örültem itt ennek, valamint akkor is, midőn egy pár nap után Ozmán pasa augusztus hó 31-én előre ment és az oroszokat ismét legyőzte.

De e napok óta nagy fájdalommal láttuk, hogy Szulejmán pasa a Sipka-hegyekben előre nem mehetett és hogy Lovcsa mellett visszavonultunk, úgy hogy az oroszok ismét remélhetik, hogy talán az oroszul mindent visszaszerznek, a mit julius hóban elvesztettek. De az nem úgy lesz! A szerbek, oláhok, görögök daczára úgyek vagyunk a legutolsó embert is, és mindent, a mi az országnak védelmére szolgál, kiküldeni és csak akkor vonulni vissza, ha közülünk már senki sem lesz képes fegyvert vagy kardot kezében tartani.

Mély halálával olvastuk itt a török lapokban a nagy Kossuth levelét és minden nap reméljük, hogy Magyarországot óhajátja teljesülni fog.

Hát ti meg fogjátok-e engedni, hogy a szerbek (ráczok) ismét háborút kezdenek velünk? Nem hiszünk itt azt! Mert ha ti azt megengeditek, hol marad azután Magyarország szabad politikája? Tegyetek valamit, hogy a szerbeket mindenesetre visszatartható, mert az ellenség azután számtalan lenne, és a vérfolyásnak pihenése nem lesz.

Ha e háborunk vége lesz, örömet meglátogatunk; de most lehetetlen az, mert sok dolgunk van. Kérlek, ne feleld engem, és ird meg nekem, — mihez fogtok kezdeni, hogy ha Ausztria az orosz politikát e ros napokban fel nem adja?

Egész családodat és téged is szívből üdvözöllek és maradok

szerező barátod és testvéred

Huszni Bej

(itt van a bej „tárja” és török aláírása.)

E levelet Huszni bej nem maga írta, hanem úgy fordította le törökből magyarra egy tolmács által, ki a bej levelét a következő németül irt sorokkal kíséri:

Tisztelt uram!

Daczára fegyverünk nagyszerű sikereinek, meg vagyunk ütődve, mivel itt határozottan beszélük, hogy Szerbia egy hét alatt betör határainkon, a nélkül, hogy Ausztria-Magyarország fegyverrel tiltakoznék e merénylet ellen. Mit csinálna a magas porta Andrásy gróf örökös papirigereivel? Itt közel vagyunk már a kétségbeeséshez, habár most már nem féljük Adriánápolyt. De Szófia vészelyben forog s nagyon tartunk a török és bolgár lakosság között kitorló újabb vérengzéstől.

Itt és Filippopolban 210 olyan bolgár akasztottak fel augusztus 1-től 31-éig, mind olyanokat, a kik az oroszoknak kémszolgálatokat tettek, csapataikat és szállítmányaikat kalauzolták. A nyugalmi helyre van állítva. De ha az oroszok Plevna körülzárásával új előnyöket vívnak ki, akkor a hadjárat sikere mi ránk nézve ismét kétséges, habár teljes jogunk van azzal dicselkedni, hogy hadsteink még mindig épek és érintetlenek. Csak attól tartunk, hogy Ozman pasa valami sztrategiai baklövést követ el s halálra engedli magát az oroszok által manővroztatni. A Sipka-szorosai események

alkalmából határozottan állithatom, hogy mi ott 1500 holtat és 7000 sebesültet veszítettünk. (Tehát nem 25,000-et, mint a lapok irták. Szerk.) Mivel jeles orvosokban nem szenvedünk hiányt, alapos reményünk van, hogy a sebesültekből megmenethetünk 80 százalékot, s azok egy hónap alatt kevés kivétellel újra megjelenhetnek zászlaik alatt.

Én jobban szeretnék önnek németül írni, de a bej kényszerít, hogy csak magyarul írjak az ő nevében, mert félteszi, hogy azzal önnek örömet szerez.

Az adriánápolyi erődítések itt teljesen be vannak fejezve. Minden ágyu ott van a maga helyén s minden bazár és minden meceset tele van muni-czióval.

Katonái főparancsnokunk Dzemil pasa magyar honvéd-tábornoki egyenruhában elnököl itt a hadi tanácsban. Azt hinné az ember, tősgyökeres magyar, oly jól áll neki a magas száru eszima és a zsinoros rövid atilla.

Fogadják stb.

Schwarz W.

Irodalom és művészet.

Mai számunkban kezdjük meg Jókai Mórnak „Ne nyulj hozzám!” című elbeszélését. E beszélyt Jókai eredetileg az „Életképek” számába írta, s itt most átdolgozva és megbővítve veszi az olvasó. A beszélyhez készült illusztrációk Greguss János és Jankó rajzai, míg a „Majtényi sikon” című képet Jókainak saját, rajza után készítettük, melyet a múlt évben tett utazások a hely színein vett föl. A képen látható emlékkor újabb időben emeltetett az emlékezőes helyen, — abban az időben, melyben az elbeszélés játszik, csak a fák jelölték.

Jókai Mór új vállalatából, a „Történelmi regénytár”-ból e napokban jelent meg az első füzet, öt nyolczadréti ívvel, borítékkal s egy czimképpel, melyet Jankó János rajzolt. Mint már jelentők, a minden két héten kiadandó füzetek mind ily terjedelemben és alakban fognak megjelenni, egy-egy czimképpel minden füzet. — Az első évfolyam két műből fog állani. Az első most megindult regény címe a „Nevetlen vár”, melynek tárgya századunk első évtizedeinek eseményeiből van merítve, legnagyobb részét hazánkban folyik le és a magyar nemzeti fölkelés korszakával végződik. Jókai az első lapon a forrásokat is megemlíti, melyekből e regény történelmi részét merítette. — A másik regény, mely a most megindultnak befejezése után veszi kezdetét, az 1825-ki orosz forradalom és a balkáni hadjárat id:éből való. Címe lesz „A sárga könyv.” — Az egész évfolyam, 26 füzet előfizetési ára 10 frt, félévi folyamé 5 frt. De egyes füzetekben is megvehető, mely esetben egy-egy füzet ára 50 kr. A megrendelések Jókai Mór nevére az Athenaeum kiadóhivatalához küldendők. — Jókai Mór neve fölment attól, hogy ez új vállalatát ismételve is közönségünk pártfogására ajánljuk.

Hugó Viktor új műve. „Egy gonosz tett története, egy tanu vallomása után”, e héten jelent meg Párisban. E könyvet az államasnyról ezeltől 26 évvel irta brüsszeli száműzetésében. Két részre oszlik: Első nap: „A les.” Második nap: „A harc.” Előszava ez: „E könyv mindennél inkább időszerű, sürgős. Közzéteszem.” Deczember 2-án következik folytatása, mely három részből fog állani. Harmadik nap: „A vérfürdő.” Negyedik nap: „A győzelem.” Záradéok: „A bukás.” Ez utóbbi részből mondják, hogy abban a sedani nap története van elmondva.

„Dido királyné.” E czim alatt veszzük Virgilius Aeneisének négy első énekét, jeles klasszicizistánk dr. Barna Ignác kezzeiből. A Horácé ódinák s Juvenál satíráinak derék fordítója újra oly munkát adott, mely neki a költészet s nemzeti irodalmunk minden barátjának méltányoló elismerését s köszönetét biztosítja. Dr. Barna fordításait Róma nagy költőinek teljes és tudományos áttérése mellett különösen erőteljes, zamatos, fordulatos költői nyelv, a versformák szabatos és biztos kezelése, hűség és erő jellemzik. Ohajítjuk s reméljük, hogy az egész Aeneist, sőt a teljes Virgilt vehessük tőle. Egyelőre a négy első ének, a trójai bujdosónak Didóval való találása, magában is befejezett epizódot képezvén, külön megjelenése magában is indo-

kolva van. Indokolva azonfelül az alkalom által is, a mennyiben a művet fordító Dr. Haynald L. kalocsai érseknek, a nagymiveltégű főpapnak ajánlotta ennek jubileuma alkalmából. A rendkívül diszes, sőt pazar fényvel kiállított mű, oldalasan latin és magyar szöveggel s magyarra fordítottal, összesen 214 nagy nyolczdrétt lapra terjed. Alkalmas időre tartjuk fel, belőle mutatványt is közölni.

Nemzeti Nagy Képes Naptár 1878-ra. A Franklin-társulat számos naptára közül legelőször a legnagyobb, a „Nemzeti nagy képes naptár”, került kezeinkhez. Tizedik évfolyama méltó folytatásul szolgál a megelőző kilenczhez. Hogy a korszerűség, s napi érdekhez képest kiváló helyet foglal el tartalmában, szövegben és képekben, a folyamatban levő orosz-török háború: azt tán mondani sem kell. „Törökök és muszák” — „Vázlatok a szomszédokból” — „A bolgárokról” — „Konstantinápoly” — „Török világ Magyarországon” s hasonló czimek alatt nyújt adalékokat a jelen történetéhez s a harc színhelyének ismeretéhez. De a mellett, hagyományaihoz híven, most is kiváló gondot fordít a hazai nevezetességekre. „Vázlatok egy év történetéből” czim alatt, a közelebbi év halottai közül gr. Mikó Imre, Szalay Ágoston, Keeskeméthy Aurél emlékének szentel meleg sorokat; irodalmi mozgalmaink közül pedig a Petőfi-társaság alakulását ismerteti. Egy czikkben „Nagy szellemek és nagy jellemek” czim alatt Kossuth Lajost és Hugo Viktort — egy másikban: „Mester és tanítvány” cz. alatt Gyulai Pált és Dömötör Jánost állítja egymás mellé — valamennyinek életrajzával és arcképével. A kötet czimképek Szemiradzski híres nagy képeinek „Nero fátylái” nagy alakú másolata, s behatóan méltató ismerető czikk egészíti ki a tartalmat, melyhez a rendes naptári részen kívül terjedelmes tisztá czimtart járul. A naptárt ez évben is Áldor Imre szerkesztette, s ára 1 forint.

„Az okszerű gazdálkodás alapelvei” czimen Kubinyi Lajos válogatott források nyomán kézikönyvet irt a kezdő- és kisbirtokosok számára. A mű a háztartás, majorság és kertgazdaság köréből tartalmaz becses utmutatókat, s különösen alkalmas azon ismeretek népszerű modorban való terjesztésére, a melyekre a magyar kisbirtokosoknak kivétel nélkül szükségök van, ha helyesebb arányt akarnak behozni a kis gazdaságok kezelésének okszerűségére és azon talaj-, termés s munkaerő-áldás között, a mely hazánk természetes gazdasági helyzetét a más országoké fölé emeli. Ki észszel és rendszerrel dolgozik, kevesebb tőkével is több hasznot tud hajtani mint más, kinek ezrei meg ezrei vannak, ha terv és számítás nélkül kapkod. E tekintetben, a kis gazdák és kezdők ismereteinek gyarapítására kiváló szolgálatot tesz Kubinyi ábrákkal s bővített műve, mely 1 frt 60 kr-ért a Franklin-társulatnál kapható. A könyvet gazdasszonyok is forgathatják. „A szarvasmarha és annak tenyésztése” czimmal Tormay Bélától, a m. kir. állatorvosi tanintézet igazgatójától 19 ivre terjedő munka jelent meg, mely 70 szép, a szerző által főleg természet után rajzolt fametszeti ábrával van ellátva. A könyv a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium kiadványa, s az Eggenberger-féle könyvkereskedésben kapható. Ára 2 frt. — A jeles szakmunkáról társalunk, a „Politikai Ujdonságok” gazdasági rovatában adtnak részletes ismertetést, s így itt elég egyszerűen fölívünk rá a gazdaközönség figyelmét.

„Részletes állatkor- s gyógytan.” Különös tekintettel a járványos kórokra s az állat-orvosi rendszere. Állatorvosok és tisztá orvosok, valamint műveltebb gazdák számára írta dr. Zlamál Vilmos, a m. királyi egyetem s az állatorvosi tanintézet tanára. A terjedelmes mű általános része a kór- és gyógytan körébe vágó legszükségesebb általános ismereteket tárgyalja, míg a különös rész a helyi alkati kórok (vizbetegségek és fertőző kórok) kimerítő tárgyalással foglalja magában, kiterjeszkedve egyuttal a kopogtatás és hallgatóságra, mint a tökéletesített kórismeret legfontosabb segédeszközeire. Szerző műve nemcsak a tanulók részére szánt s a tudomány mai színvonalára emelt tankönyv, hanem egyszerű mind gazdáink s hatóságai orvosok részére tanácsadó s utmutatóul szolgál; az állatbetegségek megismertetése s mikénti gyógyítása mellett a

hasznos házi állatokat pusztító ragályos járványok, valamint az állatokról az emberekre átszármarzható fertőzősi kórok ellen való védekezés és leküzdésre czélzó állatorvos-rendészeti intézkedéseket is, gyakorlati példákkal felvilágosítja, tárgyalja. A 650 laper terjedő nagy 8-rét kötet ára 5 frt 50 kr. s Athenaeum kiadásában jelent meg.

A külföldi állatorvosi s kiserleti állomások megtekintése végett dr. Thánhofer Lajos tanár a földművelés-, ipar és kereskedelemügyi miniszterium megbízásából hosszabb utazást tett, s erről szóló nagy gondallal irt jelentéséből beterjesztvén, azt a miniszterium egy ivny s több rajzzal ellátott füzetben kiadta. Thánhofer 7 állatorvosi tanintézetet, 11 egyetemet, s 7 kiserleti állomást tekintett meg Németországban, Franciaországban s Ausztriában.

Szaladkán Walter Antal tévirdai állomásfőnöktől hasznos kézikönyv jelent meg e czim alatt: „Beszélgetések és levéltáryi kézkönyv magyarul, németül, angolul, francziánul és olaszul.” Hogy e könyv érezhető hézagot töltött be, tanúsítja az a körülmény is, hogy szerző pár hét alatt 239 példányt adott el. A munka meg is érdemli a pártolást; egyszerű, könnyen érthető mondatokban ismerteti meg öt nyelven a közeletheben és a közönséges társalgásnál előforduló kifejezéseket, s a kinek az említett nyelvek valamelyikében már némi nyelvtani alapja van, e könyv nagyon megkönnyíti a legszükségesebb társalgási szókalmok eltanulását. Megrendelhető a szerzőnél Walter Antalnál Szabadkán, s ára bérmentes megköltséssel 2 frt, minden tíz példány után egy tiszteletpéldányt ajánl fel a szerző a gyűjtőknek.

Erődi Béla „Török mozaik” című könyvéből megjelent a második, olesó kiadás. Derék fiatal orientálistánk e könyvben a keleten szerzett tapasztalatait írja le élénken és érdekesen. E második kiadás Aigner Lajosnál Budapesten 80 kr-ért kapható.

A „Falu rossza”. Tóth Ede hatásos népsziművé finn nyelven is megjelent, s Helsingforsban elő fogják adni. Finnül „Kylän Heitit” a czime, s Jalava Antal, (a Magyarországon hosszú időt töltött Almberg tanár,) ki tökéletesen megtanulta nyelvünket, fordította le gondosan.

Tankönyv. Győrött Henricke Rezső kiadásában megjelent: Magyarok története, kapcsolatban a világtörténelem eseményeivel. A miniszteri tanterv szerint, népközlők számára írta Vargya Endre tanfelügyelő. Ára kemény kötésben 25 kr.

A nemzeti színházban e hét csütörtökén a király nevenapján Wagner „Lohengrin”-jét adták, mely alkalommal megkezdé vendégjátékait Hajós Zsigmond a czimzerepben. Hajós igen szép hangu tenoristája volt a nemzeti színháznak évek előtt, de aztán elhagyta az intézetet s külföldi színpadokon játszott néhány évig. Most ismét viszontlátjuk, de többé nem azzal az üde csengő hanggal, melylyel eltávozott. Hangja még most is igen szép, igen kellemes, minden modulációra s minden kifejezésre alkalmas hajlékonyságra, — de a fortékban nélküli máz azt a hatalmas érezt, mely azelőtt sajátja volt. A közönség rokonszenvesen fogadta s gyakran megtapsolta énekeit, s egy látszik, nem venné rossz neven, ha Hajóst megmarasztaná az igazgatóság, mivel derék Ellingerünk törhetetlen énekes ugyan, de még sem kifáradhatatlan. Hajós mellett Nagyné Benza Ida asszony aratta a legtöbb tapsot Brabant Elizában, melyben sok érzellemmel énekel s kifejezőleg játszott. — Telramundot Láng, Orthrudot Tannerné asszony, a királyt Kőszegi, a hirnököt Tallián énekelte. — Elismerés illeti a zenekart, mely oly összevágólág adott kifejezést a szép polyphonikus zenének, kivált a nyitányban, hogy fölírta a legelőkelőbb hangversenyi élvezettel. Ez kiváló érdeme Erkel Sándornak, kit a szép számú közönség szintén elhalmozott tapsaival.

A budai várszínházban szept. 29-én a nemzeti színház tagjai a török sebesülték javára rendeztek előadást. Ez volt az őzi idényben az első előadás a várszínházban. A nézőtér megtelt, s mint halljuk, a tiszta jövedelem 500 frt. Két kis vigjátékot adtak elő: a „Hadi fogoly” és „Egyetlen leány” czimüket, s közreműködtek Szigeti József és Imre, Náday, Vizváry, Halmi, Benedik, Lendvayné, Kassainé, Helvey Laura, Szigeti Jolán, Sántháné, Köles Mari. Az első darab eseménye a krimi hadjárat alatt történi, hőse Delice, egy fiatal báró, ki egy orosz ezredes foglya lesz s fogságát arra használja, hogy az ezredes házikörében mindenféle zavart okozzon. A két darab végén a megbetegedett Felekín helyett

Feleki szavalta Jókainak alkalmi „Apotheozisát”, melynek végsoai ezek:

Népfelvirasztó hajnal hogy derül!
A mélyen alvó fölkeltemberül.
Prédáles szörny törj oduba már,
Elmúlt az éj, megjött a napsugár!
Térj önmagadba s nyalgasd sebed,
S a lezékét, a mit kaptál, jól bevéd.
Egy Isten él, kit minden nép imád,
S ha jól imádja, annak élet ad.
Ez Isten másúti is jól ismerik
A Kárpátoktól le a tengerig —
Ez Isten, ki megtörte fegyvered,
Nálunk is Isten: a honszeretet.

E versszaknál allegorikus csoportozat volt, melyben Magyarország geniusa megkoszoruzza a török katonát.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia okt. 1-én kezdte meg havi üléseit a szünidők után. Összes ülés volt Csengery Antal elnökléte alatt, melyet aztán a történeti osztály ülése követett. Fraknoi titkár bejelentette az akadémia veszteségeit: Schirkuhuber rendes tag elhunytát; a kultagok közül elhunyt Thiers és Parlatore, híres olasz botanikus. — A folyó ügyek közül csak azt említtük fel, hogy újabban a florenzei nemzeti könyvtár, a római Lincei akadémia és a köingsbergi természettani és lincz. egylet ajánlottak akademiánknak csereviszonyt, és hogy a belügy-miniszter véleményezés végett elküldte Maros-Tordaszék és Szolnok-Dobokamegye újonnan alakult törvényhatóságok új czimereit. — Az összes ülés után a történeti osztály tartott ülést, melyen Jakab Elek a székielyi határőrségről értekezett. Sok eredeti adatot hoz fel ezen intézmény megvilágítására és jellemezte a bécsi kormány azon törekvését, hogy Erdélynek nagylejedelmi czimet és új czimert adott, de csak a végből, hogy Erdélyt Magyarországtól és a magyar koronától elszakítsa, osztrák örökös tartományná és a császári korona részévé tegye. Értekező kimutatja továbbá, hogy egy a székielyi határőrség felállításánál, mint az erdélyi czimer-adományozásnál mily törvénytelenségek követtektek el. Az értekezést éljenzéssel fogadták. Végül Pulszky Ferenc meghívta a tagokat a magyar nemzeti muzeum könyvtárának magyar történeti és irodalom-történeti kiállítására.

A Petőfi-társaság a mult vasárnap rendkívüli közgyűlést tartott, a végből, hogy alapszabályait megváltoztassa. Az új szervezés szerint a társulat fő czéljátúl jó könyvek kiadását tűzi ki, s ennek elérésére igyekszik maga körül csoportosítani a közönséget. A társaság tagjai jövőre tiszteletbeliek, alapítók és rendesek. A tiszteletbeli tagok magyar és külföldi jeles írók közül választatnak. Alapító tagok, kik a társaság tőkét legalább 100 frttal növelik. A rendes tagok kétfélék: pártolók és működők. Pártoló rendes tag lehet mindenki, ki három évig kötelezi magát a társaság pénztárába 10—10 frtot fizetni. Ezek oklevelet kapnak, a közgyűléseken szavazhatnak s a társaság lapját s összes kiadványait ingyen kapják. A működő rendes tagok a jelenlegi tagokból alakult választmány ajánlatára s kijelölésére magyar írók közül a közgyűlés által élethosszigan választatnak, s mint választmány kezelik az egyesület ügyeit. Ez utóbbiak száma 60, mely szám úresedés esetében évenként egészítettik ki. A társaság feladata s kiadványai tovább is megmaradnak, ezenkívül azonban irodalmi ünnepek s esetleg vándorgyűlések rendezését is kilitásba helyezi.

Egyház és iskola.

Az orsz. rabbi-seminarium ünnepélyes megnyitása okt. 4-én déiben történt meg nagy ünneplésséggel. Jelen voltak az ünnepléyen a nagy közönségen kívül Tisza Kálmán, Trefort Ágost miniszterek, Majláth György országbíró, Ráth Károly főpolgármester vezetése mellett több tanácsnok, Jókai, Falk, Wahrmann, Chorin, Mocsyári, Tanárky, Ballagi Mór, Hoffmann Pál a budapesti egyetem rektora, sat. 120 izz. magyar és számos külföldi hitközönség képviseltette magát az ünnepléyen. Hazánk egyéb felekezetei is élénk érdeklődést tanusítottak az új intézet iránt; így a többek közt a kolozsvári, debreczeni ref. főiskolák, stb. szintén küldöttségleg képvisel-

tették magukat. — Az épületnek, melyet nemzeti lobogók díszítettek, egyik nagy termében folyt le az ünnepély, melyet az izraelita énekkar hanglejtésére nyitott meg. Midőn a zsolzár végzavai elhangzottak, Schweiger Márton, az országos izraelita iroda buzgó elnöke üdvözlő beszédet intézett a megjelentekhez, melyben a seminarium történetét is érintette. Erre dr. Simon felolvasta a zárkőbe szánt okirat szövegét, mely az intézet életbevitelének történetét vázolja. Az okiratot a jelen volt miniszterek, küldöttségek és nevezetességek aláírták, mire azt a zárkőbe tették, s lesüllyesztették a zárkővet. Az első kalapácsütést Tisza Kálmán tette, utána a többi notabilitások. Ezek után Kohn Sámuel izr. hitiznök mondott ékes s hazafiasságtól áthatott beszédet, majd dr. Bacher tanfőnöke névben emelt szót. A két magyar beszéd után a küldöttek üdvözlő beszédet mondtak. Tán felesleges is említeni, hogy a külföldiek kivételével minden szóköz magyar nyelven beszélt. Az ünnepély a „Szózat” elnevelése mellett d. u. 1/2 2 órakor ért véget.

Mi ujság?

Magyar arany-járadék. Lapunk mai számának hírdetése között veszik t. olvasóink a 80 millió magyar 6% aranyjáradékra vonatkozó aláírás felhívást. Mi magunk részéről is ajánljuk olvasóinknak, hogy ez aláírásban részt vegyenek. Megbecsülhetetlen fontosság, ha a külföldi tőkepenés látja, hogy a hitel kereső országban magában is van pénz és bizalom az államhittel iránt. Nem egyes nagy tőkepenészek és pénzintézetek, hanem a tömegesen jelentkező kisebb tőkék részvétele az aláírásban az a jelenség, mely jóképponyon hat az államhittel s biztosítja hitelműveleteinek sikerét egy a jelenben, mint jövőre.

Száz forint a legkisebb összeg, melyet aláírni lehet, — erre mintegy 12 frtot papírban kell biztosítani azonnal lefizetni, s ezenfelül még mintegy 85 frtot papírban 4 egyenlő részletben december 24-ig. Ily befizetés után az aláíró kap egy járadék-kötvényt 100 arany frtról, mely után az állam éventénként 6 frtot fizet aranyban, ugy hogy annak, a ki most aláír, mintegy 7% százalékos biztos kamattővelme lesz befizetett pénze után.

A vidéki pénzintézetek, az összes takarékpénztárak, a mi földhitelintézetek és az I. m. általános biztosító társaságnak vidéki ügynökségei szívesen látják el utasítással a hozzájuk fordulók és átveszik az aláírásokat.

Osak még azt említenek meg, hogy az idő az aláírásig rövid — f. hó 9- és 10-én lesz az aláírás — és előreláthatólag csak azok az aláírók fognak tekintetbe vehetnek, kiknek aláírása f. hó 9-én délutánig a budapesti központi alíró hely (Magyar Általános Hitelbank) tudomására juthat.

Magyar történelmi és irodalomtörténelmi kiállítás nyílt meg a nemzeti muzeum könyvtárában, csupán a Magyarországra vonatkozó írott és nyomtatott emlékekből, továbbá képekből. A kiállítás naponként nyitva van, s tanulásos szemléltetést nyújt minden látogatónak. Kalanzul egy 60 lapos terjedő lajstrom szolgál, melyet a könyvtár tisztái személyzet készít. A kiállítás öt csoportra oszlik: 1. *Oklevelek és levelek, II. Endre bűntudatát kezdve a 17-ik század végéig történelmi fontosságúak, vagy nevezetes egyének által írottak magyar, latin s török nyelven.* — 2. *Kodexek a 12-ik századtól kezdve; 26 darab, köztük a „halotti beszéd”, Margit legendája stb. eredeti példány; nyolcz Korvin-kodex (mind a muzeum, miután az újabb nyertek az egyetemi könyvtárban vannak kiállítva), s a híres „bécsi krónika” néhány részének szép másolata.* — 3. *Magyar nyomtatványok 1531—1707-ig; 64 darab, köztük Komjáthi Benedek „Szent Pál levelei”; a legelső magyar nyelven nyomtatott könyv, Tinódi, Heltai, Pázmány stb. műveinek eredeti kiadása.* — 4. *Latin és német nyomtatványok. 1473—1686-ig; 42 darab, köztük a budai krónika, Turóczy krónikája, számos német s orosz egykorú hírlap a 16-ik századbéli török harczokról.* — 5. *Arcképek és csataképek, mintegy 150 db 83 keretben. A legérdekesebb Szent-László arcképe. Mátyas kora óta csaknem minden nevezetesebb férfi arcképe megvan itt, egész a század kezdetéig. A térképek, különösen egyes várak rajzai*

igen érdekesek. Mind az öt csoport s köztük a könyvek is oly módon vannak fölállítva, hogy a látogató épen a legjellemzőbb részleteket lássa. A címjegyzék ezenkívül minden más megjegyzésre méltó dolgot külön felsorol.

Helfy esete most napirenden van a sajtóban, a mindennapi beszélgetésekben, és a képviselőházban. Mindenesetre rejtélyes történet és nagyon feltűnő. Helfy Ignác képviselő is azzal gyanúsította egy bécsi lap, hogy részben az a földi legió szervezésében. Helfy tiltakozott az ellen, de aztán rögtön történt egyéb is, a mi nevét még jobban forgalomba hozta. E hó 4-én este ugyanis négy hordár állított be lakásán, s előmutatva egy blanketát, Thaisz főkapitány nevének könyomatával, azt mondták, hogy ők meg vannak bízva a képviselő ur szemmel tartásával, mert ők titkos rendőrök. Valóban nem is tágitottak. Ott töltötték az éjjelt is, s másnap elkísérték a képviselőt az országához. A képviselőházban Mocsáry Lajos felszólalt a képviselői jogot és egyéni szabadságot sértő, feltűnő intézkedés ellen, mire Tisza miniszterelnök azt válaszolta, hogy ő nem tud az esetről semmit, s biztosítja a képviselőt, hogy szabad. Ez alatt a hordárok is eltűntek az országához elől. A miniszter megígérte a vizsgálat elrendelését, s az most foly. Némelyek Helfy megfellemlésének tartják az egészet; mások nagy félreértést emlegetnek; ismét mások egy rendőri tisztviselő túlságos buzgóságát; míg bécsi lapok a közös kormánytól eredő intézkedésről hallottak, a mi aztán ily kirívó módon nyilatkozott. A Helfy esete maig is rejtély fátlyalába van burkolva, de tréfának nem igen tartják, s kíváncsi mindenki a vizsgálat eredményére.

Üdvari hírek. A királyné sokszor ellavog Gődöllőről Káposztás-Megyere, hol a királyi vadásztanya van. Rendesen elkíséri unokahuga báró Wallersee kisasszony is, s ennek völgenye gróf Larisch-Mónich. A királyi vadászatok ez őszszel igen fenyesekek ígérkeznek; a megyeri istálló s villák a főuri vadászok által, kik ez alkalomra ide messze földről is jönnek, az utolsó helyiségig le vannak foglalva. A király 42 lovat tart kézen a vadászatokra, a szarvasok is teljes számmal ott vannak már rendeltetési helyükön. A vadászatok október 20-ika után kezdődnek.

József főherceg 6 fénysége gyermekei mellé nevelőül Holdházy Jánost, a győri papnövelde igazgatóját kérte ki a győri püspöktől, ki a legnagyobb készséggel engedélyt adott Holdházy urnak, hogy a kitüntető meghívást elfogadhassa és állomását mielőbb elfoglalhassa. Holdházy urnak nővére, mint nevelőnő már több év óta működik a főhercegi családnál.

Az operaházal folyvást építik, lassan, de szépen, biztosan. Eddig 440,000 frtot adtak ki rá. Összes költsége 2.110,000 fra van véve. Megnyitása 1880-ban történhetik meg, mikorra a sugárút is kiépülhet, s énekesekben is jobban el leszünk látva — talán. Jelenleg az épületen vagy hatszáz munkás dolgozik naponként. Kivéve némely oszlopot és szobrászati művet, melyeket olasz márványból, olasz földön készítenek, minden anyag, melyet az operaháznál használnak, hazai termék, valamint a kő, vas és fa-munkákra vállalkozott czégek valamennyien hazaiak. Ybl Miklósé a terv s Szilágyi Lajos az építés ellenőre.

Báthory István földi maradványait nem régiben megtalálták a krakkói székesegyház egyik elrejtett sírboltjában. A dicsőségesen uralkodott királynak (ki azelőtt Erdélynek is fejedelme volt) nem rendeztek új temetési pompát, mint az 1869-ben föltált Nagy Kázmér porainak, mert a feudális mágnások és papság orosz-barát érzületei jónak látták óvakodni, Báthory levén az, ki oly fényes győzelmekeket aratott az oroszok fölött. Azt a hirt terjesztették, hogy Báthory István a krakkói királyi sírboltban nyugszik, s hogy sírján csak néhány javítás vált szükségessé, miért is ez alkalommal egyszerű mise-mondás is megteszi. S így is történt. Hogy azonban a tanulók esetleges tüntetését is kikérüljék, a csendes misét kora reggel mondták el.

Segélyt kérnek a zemplényi Tállya község szerencsétlen lakosai számára, kiket szept. 14-én a tűzvész megfosztott hajlékaiktól és betakarított álelmektől. Összesen 117 ház hamvadt el, s oda

veszett a lakosoknak ruházata is, s minden szüretelő eszközök, a mi e bortermelet vidéken magában is elég veszteség volna. A kár 200,000 frt, s a nyomor nagy. A szerencsétlenek segélyezése érdekében Tállyán bizottság alakult, melynek elnöke id. Szabó József, jegyzője Balogh Dániel. E bizottság minden emberbaráthoz intézi esdő szavát, s kéri, hogy az adományok Szabó József nevére Tállyára küldessenek. A fővárosi tanács már a tűzvész által károsultak segélyezésére 100 forintot meg is szavazott s egyszersmind fölhívta a kerületi előjáróságokat is, hogy kerületeikben e czélra könyöradományokat gyűjtsenek.

A Wagner-Percezel-féle párbaj az egész héten foglalkoztatta a társasköröket, a műgyetem ifjúságát, mely dr. Wagner megkérgelemzése érdekében kérvényt fog átnyújtani ő felségének, és a törvényszékét, mely a véres esemény részleteit vizsgálta. A pestvidéki törvényszék elutasította a Wagner szabad lábba helyezése végett tett lépéseket, de a királyi tábla, mint fellebbezési forum, okt. 4-én elrendelte Wagner szabadon bocsátását, s ez még aznap meg is történt. Azóta Percezel segédei: Ivánka Oszkár és Sztányi Jenő is megjelentek a törvényszék előtt s a párbaj fölől hasonló vallomást tettek, mint előbb Wagner segédei: Szűry és Leövey. A szabadlábba helyezést elrendelő kir. tábla tárgyalás alkalmával az előadó bíró szerint: Wagner vallomásaiban kijelentette, hogy a közte és neje közt levő viszonyt Percezel érzékenyen megsértette s ez oka a párbajnak.

Amerikai párbaj. Budán okt. 4-én délelőtt Hek Imre nevű pénzügyőr fejbe lötte magát. Még élt, midőn az irtalmások kórházába szállították; a szerencsétlen azt vallotta, hogy öngyilkossági kísérletét amerikai párbaj következtében követte el. Ellenfelét megnevezte; az egy Krausz nevezetű gyári hivatalnok, kinek kipuhatólására a szükséges intézkedések megtétettek.

A dunagőzhajózási társaság a Budapest és Bécs közti postahajó, s a Budapest és Új-Szóny közti személyhajó meneteket okt. 13—15 napjain szünteti. Okt. 14-től kezdve a naponkénti személyhajó meneteket következőleg törtennek: Budapestről Győrbe naponként reggeli 7 1/2 órakor; Győről Budapestre naponként reggeli 7 1/2 órakor; Budapestről Esztergamba naponként d. u. 3 órakor; Esztergamból Budapestre naponként reggeli 6 órakor. A paksi személyhajó október 1-től csak Földvárig indul, és pedig: Budapestről Földvárra naponként délelőtt 11 órakor; Földvárról Budapestre naponként esti 6 órakor.

Török árvák Magyarországon. Magyarország számos helységéből több család kereste meg a budapesti török főkonzulátust, a végül, hogy a muszkák kegyetlenségeinek áldozatul esett török családok árvái közül többeket ellátásra és nevelésre elfogadnak. A török főkonzulátus, mielőtt ebben az ügyben határozott választ adhatott volna, az ügyet a török kormánynak fogja felterjeszteni, a jelentkezőktől pedig tájékozásl a következő kérdésekre kért feleletet: Mohammedának vagy keresztények legyeneke-e az illető árvák? milyen koruk; fiuk-e vagy leányok; milyen nevelésben fognak az illetők részesülni? mikor küldetnének vissza hazájukba? ki viselné a költségeket, melyekbe az árvák Konstantinápolyból való szállítása kerül? E kérdésekre adott válaszok után fog a főkonzulátus felterjesztést tenni a török kormányhoz.

A hírlapírók védszentje. Az „Unita Cattolica” és „Il Papato” katolikus lapok szerkesztői azon fáradoznak, hogy a pápa szalezi szept Ferenczet, ki nem rég soroztatott az egyház tudorai közé, a hírlapok védszentjének nyilvánítsa.

Kényelmetlen helyzet. A sok komikus malheur-jéről ismeretes gr. Pálffy Mór, Magyarországnak volt katonai helytartója, mint a nagyszombati német lap írja, a mult béten lovagolni ment az erdőbe és egy faágba beleakadván vadászskürtőnek zsinórja, lova tovább futott, a gróf pedig maga ott maradt a fán függve, és csak sok bajjal szabadíthatta ki magát a bibliai Absolon helyzetéből.

Egy híres ló képe. A „Kincsem”, Blaskovics Ernő híres lova, mely 20 versenyben győzött, s 75 ezer frtot szerzett gazdájának, képpen megőrökítetik. A képet Pálfi Béla festé. A kép színes lenyomata 10 frtért megrendelhető a pesti lovaregyleti irodában, a Nemzeti Kaszinóban. Első ló, mely nálunk abban a dicsőségben részesül, hogy előfizetés után adják ki képét.

A háboru. Vezérváltogatások mind az oroszoknál, mind a törököknél. A Plevna körüli orosz hadi-műveletek vezetésére Károly fejedelem mellé Zotoff tábornok helyett Tottleben tábornokot, Szabasztopol egykori védőjét neveztek ki; Nikoláj nagyherceg és fővezér is tutort kapott Kotzebu tábornokban. A törököknek pedig Mehemed Ali lassúsága nem tetszett, s mivel a Csárkói körül vívott harczok után megkezdte a visszavonulást, letették a fővezérségről és Szulejman pasát, a balkáni hadak vezérét nevezték ki helyébe, a Sipka-szoros pedig Reuf pasára bízott. Hir szerint, Mehemed Ali azzal indokolta visszavonulását, hogy serege gyakorlatlan, s az orosz trónörökös sokkal nagyobb erővel áll vele szemközt; Szulejman pasa ellenben vállalkozott, hogy Mehemed Ali seregével kész folytatni a támadást. Az új fővezér el is utazott azonnal Rasgradba, de e változás alkalmasint csak késedelmet von maga után, s az oroszok még jobban megerősödhetnek, mert a gárda-erdek most már rövid idő alatt mind megérkeznek a bolgár csatatérre. Itt különben alig történt valami följegyzésre méltó az utóbbi napokban. Az a hir sem volt igaz, hogy az oroszok újra megtámadták Plevnát s megverték. Az oroszok épenséggel nincsenek ily támadó kedvben, s Ozmán pasa tetemes segítségét és nagy mennyiségű hadiszert kapott Sofiából két ízben, s azokat szerencsésen bevitték Plevnába, az oroszok orra előtt. A montenegróiak is pihenőt tartanak, miután több erődöt elfoglaltak, és Nikitza meg van elégedve az eddigi sikerrel. Szerbia még mindig haboz: menjen, ne menjen? Baj van elég, a trónkövetelő Karagorgyevics is fenyegeti Milánt, de másrészt a hadi eszközök elkeltőtt orosz ruhelekért is tenni kell valamit. A kis-ázsiai harczterén Mihály nagyherceg személyes vezetése alatt újra megkezdődtek a harczok okt. 2-án, még pedig — az eddigi hírek szerint — fényes vereséggel. Az oroszok Alexandropolban összegyűlve, a határközépső Árpafolyón ismét rátörték Mukhtára. Okt. 2-án kedvezett is nekik a szerencse, de 3-án teljes vereséget szenvedtek, sőt a törökök az alexandropoli magaslatoakat is elfoglalták. Mukhtar pasa több mint 5000-re teszi az orosz veszteséget. Az orosz hivatalos jelentés is 3000-nél többet számol elő (köztük 69 tiszt), de győzelmet hirdet, megjegyezve azonban, hogy az okt. 2-án bevett magaslatoikról vissza kellett vonulniok, mert oda „csak nagy nehézséggel lehet vizet szállítani”.

Adakozás. A török besületek számára a hét folytán a következő adományok küldettek be szerkesztőségünkhöz: Somogy megye Létrány községéből 30 ft. A községben szel. 30-án a szentmihálynap bacsu alkalmával barátságos társaság gyűlt össze Löwensohn Pálfi a vendégzeretéről és áldozatkészségéről ismert derék izraelita bérő hazában. „A hol ketten-hárman összejöttek, — emlékeztetek meg szenvedő török testvéreinkről” — monda a jelenlevők egyike, s a házi asszony azonnal megkezdte az adakozást 5 frttal, férje követte ugyanannyival s a kis társaságtól egy percz alatt 30 frt gyűlt össze a török sebesültek javára. Kis-Szekeresről (Szathmármegyéből) Schnecken-dorf Adolf nevelő 10 frt 40 kr küldött be. Ez összeghez járultak: Cseke Bálint ref. lelkes 1 frt, Schnecken-dorf Adolf 1 frt 80 kr, Fried Papi 3 frt, Fried Jenny 2 frt, Hirsch Fanny 1 frt, Grünstein Jakab 30 kr., Hartmann Dávid 50 kr., Grünstein Mór 50 kr., Váradi László 30 kr. Összesen 10 frt 40 kr.

Továbbá: Méhtelekről Barkás Albert 2 frt 30 kr. — Budapestről Jeszenszky Lajos 1 frt és egy csomag pépést. — Maros-Vásárhelyről Veress Menyhért 2 frt. — Kolozsvárról Keoskemény Elek 2 frt. — Bukarestből Nagy József 72 kr. — Csomaközről Husvety J. 3 frt 60 kr.

Tépesadományokat küldtek: Keőről Gózon Gizella 1 kiló 32 gram, Klapoldáról Hriczovszky Ilka 1 kiló 400 gram, Doroszlóról a Krivics család 1 kiló 270 gram, Laskodról Papp Károlyné és Albert Jolán 1 kiló 230 gram súlyt.

Mígde az adományokat átadtuk a budapesti török konzulnak.

—x— A háziállatoknak ószkor gyakrabban mint egyébkor előforduló emésztő- és légzészerui, köszvény, csúz, bennűdök stb. szókás szerint inkább acut és ve-

szélyes jelleget vesznek föl, a mely nagyon ajánlatossá teszi, miszerint a magukban véve jelentéktelen betegségi tünetek megjelenésekor is, alkalmas szerek használata által a bajnak elejét vegyik. Tanácsoljuk tehát mezei gazdáknak, hogy kipróbált hatású szerekkel magukat ellátni ne mulasztják el, s e tekintetben ajánljunk az Ausztria-Magyarország, Porosz- és Szászország számára engedélyezett s több éremmel kitüntetett korneuburgi warhaport, valamint az Ó Felsője I. Ferenc József király által kizárólagosan szabadalmazott üditő nedvet lonak számára, Kiszida Ferencz Jánosról, mely két készítménnyel a házi állatok leggyakrabban előforduló betegségi tüneteinek a legkedvezőbb eredményre lettek elérve. E két czikk beszerzési forrására nézve utalunk a mai számunkban foglalt hirdetésre.

Halálozások.

SZENTÁLY GABORVY, országgyűlési képviselő s a független szabóelő párt tagja, mint Nyitárol tudatják, meghalt okt. 2-án.

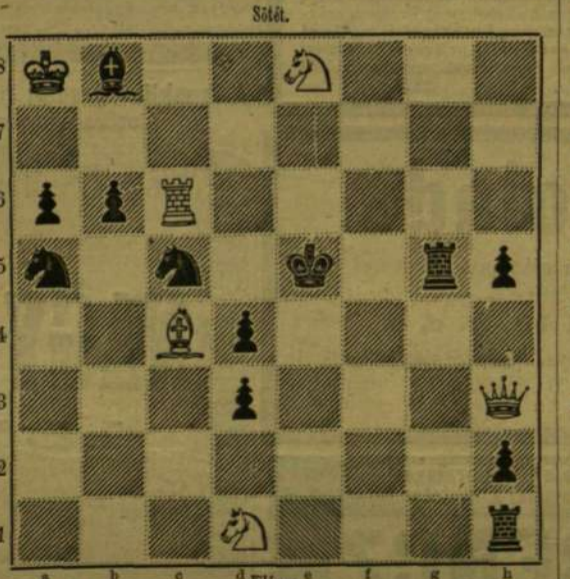
Dr. BOBOR KÁROLY, Torontálmege volt fő orvosa és táblabírja, meghalt Nagy-Szent-Miklóson 85 éves korában. A boldogult a szabadságharczban is tevékeny részt, s mint hazafi és emberbarát mindig megette kötelességét.

SZAFFR JÁNOS, a budapesti kegyesrendiek házának tagja, sok évig gymnasiumi tanár, meghalt 70 éves korában, hosszas betegeskedés után. Tudományos érdemei elismerésül a bécsi földtani intézet levelező tagja is megválasztotta, a piarista rendben pedig több évig kormánytanácsos volt.

Elhunytak még: ÖZV. GREGUSS MIHÁLYNE, szül. Farkas Lívia, (Greguss Agost érdemes írónk és Greguss János jeles képirokn édes anyja) 72 éves korában Budán, honnan nagy részvéttel temették el a kerepesi temetőbe. — GR. BELDI GYÖRGY es. k. kamarás, Erdély egykori kincstárnoka, az 50-es években az erdélyi pénzügyi igazgatóság elnöke, Gyula-Szt.-Királyon, 78 éves korában. — LÁPUCZIO JÓNÁS, Somogy megyének több éven át szolgabírája, majd árvászeiki elnöke, Kaposváron. — EISENER JÓNÁS, a fumei magyar kir. tengerészeti hatóság főmérnöke s a kikötő-építészeti hivatal vezetője. — NATHY SEBESTYEN, a Sina-féle urodalom tisztartója 59 éves korában Kaloocán. — DESKÓ ATHANÁSZ, Temes megye volt főpénztárnoka és 1848-iki országgyűlési képviselője, 83 éves korában Pádén. — WILLMANN GYÖRGY, a m.-vásárhelyi kath. gymnasium derek fiatal tanára. — BÍRÓ BORNEMISSZA IGNÁCZ, Bécsben. — KUHINKA LIPÓT, 62 éves korában Új-Antalvölgyön. — ID. SIMÁNDI KÁLLAY KÁROLY, állatorvos 52 éves korában Budapesten. — UJFALVI OLÁH SANDOR, orvos-tudor Hód-M.-Vásárhelyen 62 éves korában. — ÖZV. BÁRÓ RÉVAY JÓZSEFNE, szül. Bossányi Ilona 88 éves korában Sztavnicskán. — ÖZV. JURITSKAI VILMOSNE, szül. Antalóczy Vilma asszony, Budapestben.

SAKKJÁTÉK.

931-dik számú feladvány Kononelik K.-tól.



926-dik számú feladvány megfejtése.

- (Kononelik K.-tól.)
Megfejtés.
Világos. 1. Vc3—f2... 2. Vc2—f4... 3. Fb3—d4...
Sötét. 1. ... Fh3—g4... 2. ... Ke5—f4... 3. ... He1—e2 mat.
(a)
1. ... Hf4—e6... 2. Vc2—f6... 3. He5—d7 mat.
(b)
1. ... g6—g5... 2. Vc2—d4... 3. He1—f3 mat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József, Gelsén; Glesinger Zsigmond. Szécsényen: Gérecz Károly, Miskolcon: Hartmann testvérek. Bogyos: Mayer Károly. Budapest: Blau és Spitzer, K. J. és T. H. Sáros patok: Németh Péter. Marosvásárhely: Csipkés Árpád. Sarkadon: Márki János. és Nuszbek Sándor. A pesti sakkkör.

Szerkesztői mondanivaló.

A csillag és holdgyőz allegóriája nem elég világos; itt-ott felesleges, a képet túlterhelő részletek is vannak. mindazáltal egészen vége jó benyomást tesz s kissé több világossággal s kevesebb áradással (különben a 4. 6. versszakokban) közölhető is. Egyelőre csak félre-teszük.

Hajnali harangszó. Szó sincs róla, hogy plágiummal csak valódi is lehetne. Ennyi találkozás, s oly közelfekvő gondolaton, akárhol előfordult. A másik még nem jelent meg sem itt, sem ott; sorát várja vagy itt, vagy ott. A mostani mindenesetre itt.

Kritikán alul. (Egyideig hevertük, de hadd végezzünk velök.) Tavaszad. Azt kérdezik... Mit érez a szív? — Óda N. N.-hez (bence van pedig az egész mythologia és klasszicizmus!) — Anyuival... (igaz, ilyen van elég, mert ezt már százszor, ezerszer elfújták!) Irmához. — M... és (?) Nézek a távol...

Tasnád. M. D. Kiadó-hivatalunk a szept. 25-ki postával elküldte a hiányzó lapokat. Már előbb írt egy ezimzalag beklüdesért. Általában kérjük t. előfizetőinket, hogy reklamációikhoz mindig egy ezimzalag mellékljenek.

A „Vasárnapi Ujság” 20 évi folyama jól bekötve olasz áron megszerezhető. Bővebb tudósítást Cz. E. ad Budapest, hatvani-utca 12. sz.

Előfizetési föltételek
A
VASÁRNAPI UJSÁG
és
POLITIKAI UJDONSÁGOK
október—decemberi folyamára.

Negyedévre:
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 3 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
a „Háboru-Krónika”-val együtt 3 frt 50 kr.
Csupán a Vasárnapi Ujság 2 frt — kr.
Csupán a Vasárnapi Ujság a „Háboru-Krónika”-val együtt 2 frt 50 kr.

Azon t. előfizetőket, kiknek előfizetése szeptember végén lejár, megrendeléseik mielőbb beklüdesre kérjük, nehogy évnegyed kezdetekor a lapok szét-küldésében fennakadás vagy zavar álljon be.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a „Háboru-Krónika” megrendelésénél c z i m s a l a g j u k b o l egy példányt a posta-utalványra ragasztva beklüdeni, s minden reklamációt és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A „Vasárnapi Ujság”-ból január elsejétől kezdve teljes számú példányok még folyvást kaphatók, évnegyedenként 2 frttal, egyes havi fizetek 70 krjával.

A „Háboru-Krónika” cz. képes heti közlőny lapjaink előfizetői májustól még mindig megrendelhetik. Ára egy hóra 20 kr., 2 hóra 40 kr., 3 hóra 50 kr., 4 hóra 70 kr., 5 hóra 90 kr., és hat hóra 1 frt, — május—december 1 frt 40 kr.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

HETI-NAPTÁR. Okt. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-orosz	izraelita
7 V 6 30 ój.	Ünnep 6 19	Jusztó	25 E 19 Euphr.
8 H Brigitta	Pelagia	26 János	30 Rosch.
9 K Dénes, Földes	Földes	27 Kálisz	1 Márk. B.
10 S Borg. Ferencz	Gedó	28 Kariton	2
11 C Filoména	Burkhardt	29 Cyrillus	4 Áhítóf.
12 P Miksa püsp. v.	Szeráfan	30 Gergely-püsp.	5 Amian.
13 S Kálmán	Kálmán	1 október	6 S. Lehl.

Hold változásai. ☽ Első negyed 14-én 4 óra 58 perczkor regg.

Tartalom: Ne nyulj hozzám (két képpel). — A izraelita seminarium (képpel). — A dolgozkerülő (vége). — A jelenkor robbanó szerei. — Egyreleg. — Melléklet: Képek a harczteréről. (három képpel). — Egy amerikai „Holt-tenger”. — Egy török képviselő magyar levele. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Adakozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti-naptár.

Felőlé Szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 2. sz.)

Egy határozat... 15 krajczár; többesrét... 10 krajczár.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyelket elfogad... Oepplik A. Wollszale Nr. 22.

1877. Őszi és téli idény! Legolesőbb és legnagyobb... POSZTÓ-TÁR... Budapest, új bécsi-utca 6. sz.

A németországi gyógyászati ügytársulatok által megvizsgált... Kőszvény-vászon... Budapest, új bécsi-utca 6. sz.

ÉLET-ITAL, kitűnő házi-szer... SÓS-BORSZESZ... Brázy Kálmán... Budapest, Török József, király-utca 7. sz.

Az ismeretes porosz Louisenglück... szalon-köszvény... Gutmann testvérek... ZWEIG LAJOS, mérleg-utca 3. sz.

Temesváry Móricz... Figyelmeztetés sérvbajokban szenvedőknek!... Schottola Ernő és Neoschil, Budapest, váci-utca és Gizela-tér sarkán.

Giliszta-csokoládé. Mint biztos hatású giliszta-ellenes szer... 1 db ára használati utasítással 10 kr. o. é.

WALSER FERENCZ... első magyar gép- és tűzoltó-gyár... Budapest, új bécsi-utca 6. sz.

NEMZETI NAGY KÉPES NAPTÁR 1878-ik évre. Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal... Tizedik évfolyam. — Ára füzve 1 frt.



Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK... Budapest, október 14. XXIV. évfolyam.

TIZIAN. 1477-1576.

KÉT évszám ama ritka (művészek életében kétszeresen ritka!) adatot állapítja meg, hogy Tizian 99 évet élt... Ma már Tizian-tér a neve; s a Tizian szülőháza is áll még...



TIZIAN. (SAJÁT FESTMÉNYE UTÁN.)